National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA Ont. K1A ON4

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 75 (3188) XXXIV aastakäik | Teisipäeval, 8. oktoobril 1985 — Tuesday, October 8, 1985 | Üksiknumbri hind 70 centi

Eesti Maja on Toronto eestluse süda

Eesti Maja tähistas oma 25. aastapäeva — Eesti Maja püsimine on meie kõigi vastutus ja kohustus

Möödunud laupäevaõhtul tähistas Eesti Maja piduliku juubelipeoga oma 25. aastapäeva kuni 300 osavõtjaga. Suur saal oli esimehe tütre Ingrid Piili poolt dekoreeritud sini-valgete õhupallidega ja selleks puhuks loodud Eesti Maja 25 embleemiga.

Enne õhtusööki Eesti Maja esi-ti teadmisel, et meil on vaja Eesti mees O. Piil tervitas peolisi ja abi-Maja. Selles töös karastusime oma esimees A. Sepa tänas söögipalveseesmärgi totlemisel. Tänu neile Jumalat ettevõtmiste õnnestumiseeesti meestele ja naistele võime täeest ja soovis et ka tulevikus oleksna pühitseda Eesti Maja juubelit. tegevus õnnistatud.

Ta jätkas olevikku kirjeldades, et

Aktuseliku osa avasõnas O. Piil 25. aasta jooksul on vähenenud märkis, et 25. aastapäeva puhul on meie rahva panus ja osavõtt Eesti põhjust peatuda ja heita pilku mi- Maja tegevusest. Keegi ei märka nevikule, vaadata olevikku ja sea- enam nurgakivvi raiutud Henrik da sihte tulevikku. Visnapuu sõnu „Me kestame üle aja". See on mõeldud tulevastele

Eesti rahvale pole kunagi midagi kergelt antud, vaid on saadud tööga ja raskustega. See on omane olnud ka Eesti Maja saamisloole.

põlvedele. Ka meie isiklik huvi eeldab, et oleme head eesti ühiskonna liikmed, kes annavad oma osa enesest eestluse huvides. Kui 25 aastat tagasi eesti ühiskond andis Selleks koguti raha kümme aastat võimaluse eesti koolidele, noorteenne kui jõuti ostmiseni. Seda teh- organisatsioonidele jt., siis nüüd on meie kõigi kohus, et anname sama võimaluse ka tulevastele põlvedele. Siin voolab eestluse elujõud.

Ta kutsus ette endise Eesti Maja komitee esimehe E. Saluranna

ja kolm endist Eesti Maja esimeest Elmar Hermanni, Endel Otti ja Nikolai Valge,

kellele igale kingiti tänutäheks suur Eesti Maja foto.

Endine esimees E. Ott ütles oma aktusekõnes, et Eesti Maja ajalugu algab aastal 1951, siis kui eestlaskond oli jõudnud Torontos „täisikka", kui hakati looma eesti organisatsioone, kirikuid ja asutusi. Siis asutati ka Eesti Maja komitee oma maja muretsemiseks, mis asendaks senised juhuslikud kooskäimise kohad. Selleks oli vaja raha saada ja Eesti Maja aktsia väärtuseks määrati minimaalne summa. Nii koguti viie aastaga $20.000, millega ei saanud mingit maja.

Valiti uus juhatus, kes otsustas teha muud. Aktsiate hind tõsteti mitmekordseks, kutsuti kaasa kõik organisatsioonid, koostati eestlaste nimekirjad, linn jagati rajoonideks ja igal pühapäeval toimus aktsiamüügi hoogtöö ning raha saadi.

(Järg lk. 3)

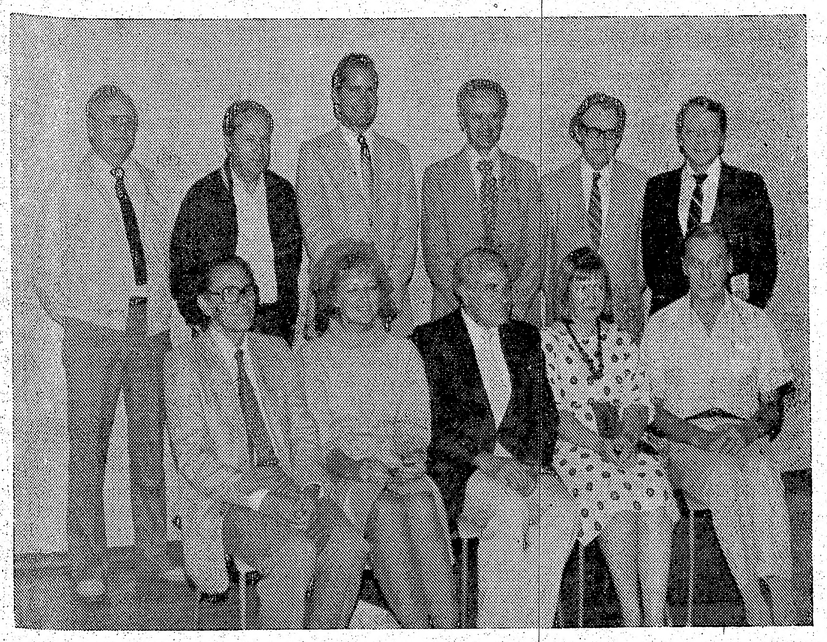

Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas uus juhatus koos endise juhatuse liikmetega, kes jäid uuest juhatusest välja. Esireas vasakult Feliks Koop, Livia Holmberg, Toomas Metsala, Anne Keerman, Herbert Kasenurm, seisavad Nikolai Valge, Kalju Jõgi, Peeter Vilde, dr. Endel Aruja, Härnald Toomsalu ja Kaius Meipoom.

Foto: Vaba Eestlane

Miks diskrimineeritakse idaeurooplasi?

Avalikud küsimused Toronto päevalehes

Ukraina Kanada Komitee, Leedu Kanada Ühiskond, Läti Rahvuslik Föderatsioon Kanadas, Eestlaste Keskнõukogu Kanadas ja Sloveenide Rahvuslik Nõukogu avaldasid koos Toronto päevalehes „The Globe & Mail" laupäeva, 28. septembri numbris leheküljelise kuulutuse pealkirjaga „Why discriminate?" (Miks diskrimineeritakse?).

Järgnevas tekstis on öeldud:

N. Liit on andnud Kanada valitsusele nimekirja 37 nimega keda süüdistab natsi sõjakurjategijaiks.

Kokku kohtuministeerium andis 48 nime isikuist Kanadas, keda süüdistatakse sõjakuritegude pärast.

„Enamus, kui mitte kõik isikud, kelle vastu süüdistused on tehtud tulid algselt Ida-Euroopast, peamiselt kohtadest, mis nüüd kuuluvad N. Liidule," ütles äsjaavaldatud valitsuse uurimisgrupi raport.

See on tõesti kuriooslik.

Mõned küsimused tõusevad:

Kas Moskval on õigustatud huvi põgenike kahtlusalusteks tegemiseks, kes olid sunnitud põgenema Ida-Euroopast?

Miks on sõjakurjategijate uurimiskomisjon suunanud oma uurimise Nõukogude bloki poliitilistele vaenlastele?

Kas pole sõik sõjakuriteod — Natsi-Saksamaal, N. Liidus, Vietnamis, Kamputcheas, Angoolas ja Kesk-Idas võrdselt arvestatavad?

Miks süüdistataks neid uurimiskomisjoni poolt?

Mis on juhtunud valitsuse poolt omaks võetud poliitikast, lubatud samaväärsusest käsitleda sõjakurjategijaid — olenemata kust või millal nende kuriteod toimusid?

See on kõigi Ida-Euroopast pärit kanadalastele traagiline, et mende mälestused ja nende kodumaade ajalugu on rüvetatud N. Liidu süüdistustega sõjakuritegudes Ida-Euroopas enam kui generatsioon tagasi.

Kui on erinevusi, siis räägitagu, milles need on, nii me võime selgitada seda oma lastele, oma sõpradele, oma naabreile ja oma kolleegidele töökohal. Me oleme kindlad, et nad imestavad meie süüdistamise üle.

Teksti juures on joonistus rahvarõivais istuvast tütarlapsest ja all tekst „Kuidas me seletame seda oma lastele?"

Kuulutus äratas laiemat tähelepanu, Kanada televisioonijaam CBC vaatles küsimust õhtuses saates, küsitledes juutide advokaati David Matast ja ukraina advokaati John Sopinkat. Esimene oli kindel N. Liidu tunnistajate ja saadud andmete ehtsuses, teine tundis põhjalikult N. Liidu mooduseid oma antikommunistidest aktivistide suude sulgemiseks ja nende mustamiseks kriminaalkurjategijaina, mida kuulutuse avaldajad rahvusgrupid on isiklikult kogenud.

Sellise kuulutuse vormis protestiväljenduse avaldamine on väga kallis. Civil Liberties Commission, kes on kuulutuse nimeline avaldaja, on tänulik toetuste eest, mida saata aadressil 2445-A Bloor St. West, Toronto, Ont. M6S 1P7.

Advokaat Jaak Treiman – kas uus Eesti aukonsul USA Lääneranniku!?

21. juulil lahkus ootamatult 65. a. vanuselt E. V. aukonsul USA Lääneranniku Ernst Laur. 30 aastat oli ta abistanud endist E.V. auasekonsulit Reginald Olds'i ja selle lahkumise järel oli ta viimased 9 aastat täitnud Lääneranniku Eesti aukonsuli ülesandeid.

Nüüd oli siis päevakorral tema järglase leidmine. Juba 2. aug. oli Los Angeleses toimunud organisatsioonide nõupidamine sobiva kandidaadi esitamiseks ning ettepanekuid ja soove oli saabunud teistestki Lääneranniku keskustest. Kandidaate oli üles seatud ja esitatud kolm: noor eesti advokaat Jaak Treiman, siis Astra Shore, kes oli emigreerunud Eestist Iisraeli ja sealt saabunud koos abikaasa dr. Edward Shore'ga Kaliforniasse. Valdab ka eesti keelt. Kolmanda kandidaadina nimetati iiri päritoluga ameeriklast Paul Johnson'i, kes on Lauri väimees, kuid kes ei oska eesti keelt.

Peakonsul Ernst Jaakson lendas 25. septembril Los Angelesse, et kandidaatidega kohtuda ja neist sobiv kandidaat esitada USA välisministeeriumile.

Üldiseks arvamuseks Los Angeleses oli, et valik langeb Jaak Treimanile.

Gorbatshov uute ettepanekutega Pariisis

Prantsuse president Mitterrand ja N. Liidu juht Gorbatshov kohtusid

PARIIS — Prantsuse president Francois Mitterrand ja N. Liidu juht Mihhail Gorbatshov kohtusid ja diskuteerisid võimalusist „tõsiseks, tõeliseks relvade vähendamiseks". Gorbatshov oli Prantsusmaal neljapäevasel visiidil, mis toimus kuus nädalat enne ta kokkusaamist USA presidendi Ronald Reaganiga Genfis.

Gorbatshov oli puudutanud ka USA „tähtede sõja" uurimise programmi maailmaruumi asetatud käitsesüsteemiga. N. Liidu juht kordas oma opositsiooni sellele plaanile ja rääkis „vajadusest vältida relvastuse võidujooksu maailmaruumis ja maakera hukku".

Mitterrand oli rääkinud, et „liiga paljud konfliktid, kannatused, rünnakud inimõigustele ja väärikusele puudutavad inimesi tänapäeval". Kuid kahe tunni 15 minutilisel diskussioonil ei olnud eriarvamusi

ja see oli möödunud „siiras atmosfääris sooviga paremaks arusaamiseks, otsesteks väljendusteks ja vastastikuse respekteerimisega".

Peamine diskussioon oli olnud Ida-Lääne suhete üle, Ida-Lääne relvastuse tasakaalu üle, rohkem täpsustatult, et tasakaal Euroopas püsiks ja kuidas teostada seda protsessi, mis võiks tuua tõelise, reaalse relvadevähendamise ja pingelõdvendamise.

Gorbatshoviga koos olid Pariisis välisminister Eduard Shevradnadze ja peaministri esimene asetäitja Ivan Arhhipov. Sõites läbi Pariisi tänavate oma ametlikku residentsi,

olid tänavad palistatud N. Liidu ja Prantsusmaa lippudega ja väga tugevate julgeoleku üksustega.

„Tähtede sõda" oli diskussiooniaineks ka järgmisel päeval. Kuigi Mitterrand on vastu mitmele osale selles ameeriklaste plaani uurimistöös, ei soovinud ta seda siiski kritiseerida koos Gorbatshoviga. Mitterrand oli tagasi lükanud Washingtoni kutse maailmaruumi uurimise süsteemiga kaasa töötamiseks, mida formaalselt nimetatakse strateegilise kaitse initsiatiiviks. Nii on Moskva kui ka Pariis mõistnud hukka maailmaruumi militariseerimise.

Prantsuse valitsuse esindaja ei andnud lähemaid teateid kohtumisest, kuid nimetas diskussiooni

„väga üldiseks, mis on tavaline esimesel kohtumisel kahe maa riigipea vahel, kes ei tunne veel küllalt teineteist".

Gorbatshov valmistas oma neljapäevalist külaskäiku ette pikema intervjuuga prantsuse televisioonile, mis on esimene selline antud lääne televisioonile, mis anti edasi kõrge külalise saabumisel õhtuses saates.

N. Liidu juht M. Gorbatshov avaldas uue plaani USA ja N. Liidu rakettide vähendamiseks 50% võrra ja pakkus võimalust Prantsusmaale ja Inglismaale omavahelisteks läbirääkimisteks nende tuumarelvade arsenali üle. Ta ettepanek, mille avaldas Prantsusmaa parlamendis peetud kõnes, sisaldas kolm osa.

— Vähendada USA ja N. Liidu rakettide arvu, mille lennuulatus on teineteise territooriumile 50% võrra ja keelustada maailmaruumi relvad.

— Pidada läbirääkimisi Prantsusmaa ja Inglismaaga nende tuumarelvade arsenali vähendamiseks.

—Eemaldada mõned keskulatusega N. Liidu raketid, mis suunatud Lääne-Euroopale.

Ta ütles, et N. Liit on vähendanud oma SS-20 keskulatusega rakettide arvu Ida-Euroopas 243-le, mis olid paigutatud 1984. a. juuniks, enne kui NATO alustas oma 572 tiib- ja Pershing-2 raketi paigutamisega Euroopasse. N. Liidu andmeid ei peeta usaldusväärseiks, kuna NATO teatel on venelastel 441 sellist raketti nimetatud piirkonnas.

(Järg lk. 8)

KLENK
Indianapolis

neljapäevast, 28. nov.—30. nov.
Inf. 1-(812) 333-0117

EELK Peetri Kogudus Torontos

SEMINAR PÜHA VAIMU ÕPETUSE ÜLE

reedel, 18. oktoobril 1985 Peetri kiriku ruumides

Loengud ja arutelu kl. 2—5 p.l. ja 6—9 õhtul

Õhtueine (eelregistreerimine vajalik)

Lektoriteks õpetajad Edgar Heinsoo ja Valdeko Kangro

Korraldajaks: Peetri Koguduse Kristliku Kasvatuse Komitee.

Kõik kutsutud osa võtma, ka osalise ajaga.

Eesti Invaliide Toetav Naisring Torontos

MOENÄITUS

Pühapäeval, 27. oktoobril 1985, kell 3 p.l.

Eesti Maja suures saalis

Piletite eeltellimine pr. Eevi Moks, tel. 622-4757

Gaidlipkond „Põhjala Tütarde"

JÕULULAAT

pühap., 27. oktoobril kell 12—5
Eesti Maja keskmises saalis.

Müügil: KÄSITÖID, KEEDISEID, JÕULUDEKORATSIOONE JA PALJU MUUD.

KÕIK TERETULNUD!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esikŭljel $5.50

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Valmis tööks. TES Lasteaia üks klassidest on juba esimeses tunnis valmis õppetööd alustama. Foto: Vaba Eestlane

Toronto Eesti Maja 25

Toronto Eesti Maja tähistas hiljuti oma 25 aastast juubelit. Sageli suvatsetakse ütelda, et heal lapsel on mitu nime ja neid on jagatud ka seekordsele juubilarile. Nii on Toronto Eesti Maja tituleeritud eesti elu tsentrumiks, kuid suuremate rahvuslike sündmuste puhul isegi kõigile eestlastele südamelähedaseks ühiskoduks.

Seda see hoone ka on ja need, kelledel on võimalust olnud sügis-, talve- ja kevadkuudel mõnda aega päev-päeva kõrval Toronto Eesti Majas arenevat elu jälgida, on näinud seal elavat ja mitmepalgelist tegevust, alustades Toronto Eesti Seltsi Lasteaia tundidega ja lõpetades pensionäride kokkutulekutega. Nende kahe äärmise piirijoone vahele mahub väga palju — meie täienduskoolide ja skautlike noorte tegevus, rahvatantsijate ja võimlejate harjutused, laulukooride ja Estonia orkestri harjutustunnid, erialaliste organisatsioonide kokkutulekud, huvigruppide õhtud, koosolekud ja palju muud. Nädalalõppudel kasutatakse Eesti Maja saale, peamiselt siiski suurt saali, aktusteks, koosviibimisteks, pidudeks, kontsertideks, teatrietendusteks ja teisteks algatusteks. Selle elava tegevuse taustal on hoone keldrikorrusel avatud kohvik ja Toronto Eesti Seltsi raamatukogu.

Kuid Eesti Maja ei ava oma uksi mitte ainult üksiküritusteks, vaid on oma hõlma alla võtnud terve rea alalisi üürnikke-elanikke. Eesti Maja on alaliseks koduks Toronto Eesti Ühispangale, Eesti Vabariigi konsulaadile, Eestlaste Kesknõukogude ja teistele institutsioonidele, kelledest mõned teostavad siin alaliselt oma igapäevaseid tööülesandeid sooritades, kuna teistele on Eesti Maja ainult pidepunktiks ja sidepidamise asutuseks eesti ühiskonnaga.

Kuigi see loetelu ei hõlma veel kõiki organisatsioone, kelledele Eesti Maja on kujunenud eluasemeks ja kuigi siin ei ole registreeritud kõik need tegevusalad, mis toimuvad Eesti Maja ruumides, siis ometi saame küllaltki kujuka pildi sellest, millise tähtsuse omab meie ühiskodu Toronto eesti ühiskonnale. Ei vaja lähemat selgitust, et Toronto Eesti Maja puudumisel oleks kogu see kolossaalne tegevus tulnud hajutada paljudesse kohtadesse ja lokaalidesse üle kogu suurlinna, mis oleks tunduvalt raskendanud paljude ürituste ja algatuste teostamist ning eesti ürituste koondamist ühte tsentrumisse. On tõenäoline, et paljud üritused ja algatused oleksid jäänud isegi tegemata, kui eestlastel ei oleks olnud kasutada selliseid soodsaid oma lokaale, mis antakse noortele ja teistele toetust vajavatele gruppidele sageli välja väga soodsatel tingimustel.

Kuid mis on veelgi olulisem — eesti ühiskonnale kuuluv oma maja suurendab sellises laialivalgunud suurlinnas, nagu seda on Toronto, eestlaste ühis- ja kokkuhoiutunnet ning on kahtlemata suureks teguriks eesti organiseeritud ühiskonna tugevdamisel ja selle säilitamisel. Eestlaste oma kodu tõstab ka iga eestisoost Toronto elaniku rahvustunnet ning annab talle kindlust ja tuge eesti asjade ajamisel ja eesti kultuurivarade viljelemisel. Kindlasti on selles suur vahe, kas eesti laps läheb Eesti Majja eesti keelt õppima ja eesti jalooga tutvunema või peab ta tegema seda võõrastes, teistelt rahvusgruppidelt üüritud ruumides ning eesti laul kõlab kindlasti palju võimsamalt ja spontaansemalt eestlastele kuuluva nelja seina vahel kui kusagil meile võõrast miljööst ja õhkkonnast küllastatud saalis või harjutusruumis.

Eesti Maja ei saadud kergelt ja see ei kukkunud Toronto eestlastele ootamatult sülle. Selle muretsemiseks mägid idealistlikud ja rahvuslikult meelestatud mehed ja naised palju vaeva, kulutasid oma energiat ja raskelt teenitud dollareid. Nüüd tagantjärele tundub, et need mehed, kes ostsid 25 aastat tagasi Broadview tänavas asuva vana koolimaja Eesti Majaks, astusid julge ja ettenägeliku sammu. Hoone remont teostati talgutööde korras ning vana koolihoone suutis esialgu rahuldada eesti ühiskonna vajadusi. Kuid peagi osutus see eesti rahvuslikule ühiskondlikule tegevusele kitsaks ja vanale koolimajale ehitati jurde suur saal, mida võimaldas koolimaja juurde kuuluv suur krunt. Kui Toronto Eesti Ühispank Eesti Majja kolis, siis hakkas ruumide kitsikus veelgi enam tunda andma ning asuti frondiehitusega Eesti Maja suurendama ja täiendama.

Eesti Maja on saanud võlavabaks paljude korjandusaktsioonidega, tuluõhtutega, suvepäevade korraldamisest hangitud tuludega ja Ontario Wintariolt saadud 70.000-dollarilise toetusega. Eesti Maja ostjad, organiseerijad, finantseerijad ja remonteerijad on pannud Eesti Majja sadu, võibolla isegi tuhandeid tasuta töötunde, mida seda hoonet kasutavad järgmised generatsiooni peaksid meeles pidama ja sellest eeskuju võtma.

Kui me praegust eesti organisatsioonidele ja üksikisikutele kuuluvat Eesti Maja täiel sõõmul kasutame, siis peame praegusel juubeliaastal eriti meeles pidama, et Eesti Maja on isemajandav ettevõte ning meil tuleb valvel olla ja selle eest hoolitseda, et meie oma kodu sissetulekud oleksid kindlustatud ja maja eksistents pikemaks ajaks garanteeritud. Sellele probleemile juhtisid juubelipäeval eriti eesti ajakirjanduse kaudu meie ühiskonna tähelepanu Eesti Maja esimees O. Piil ja ablesimees A. Sepa. Eriti oluline on hoolitseda selle eest, et Toronto Eesti Maja ei jääks ellu siirduvatele noortele ainult lasteaia asukohaks ja koolimajaks, kus nad eesti keelt õppisid ja eesti ühiskonnaga laiemas ulatuses kokku puutusid, vaid et see kujuneks neile ka pärast kooliaastaid tõsiseks rahvuslikuks koduks nagu ta seda on olnud vanematele generatsioonidele.

Selleks on vaja tõenäoliselt uusi ideid ja ümberehituse plaane, mis on praeguse juhatuse meeles mõlkumas. Kuid selleks on vaja ka noorte oma algatusi, huvi asja vastu ja aktiivset panust, kuna tulevikus ei kasuta seda maja enam need, kes selle ostsid ja eesti ühiskonna vajadustele vastavalt täiendasid ja ümber ehitasid, vaid nende järeletulejad, kellede vajadused ja eluavaldused on võibolla vormilt teistsugused kui nende vanematel, kuid kes põhiliselt jäävad viljelema ja harrastama seda kultuuripärandit, mis vanemad neile kaugelt Läänemere äärest kaasa on toonud.

K. A.

Jüri Kukk ja iseseisvuspäev

Möödunud aastal ilmus Rein Taagepera ingliskeelne raamat „Softening Without Liberaliaztion in the Soviet Union: The Case of Jüri Kukk" (Pehmumine ilma liberaliseerumiseta N. Liidus: Jüri Kuke juhtum). Järgnevad tõlkekatked käsitlevad Jüri Kuke tegevust 24. veebruaril 1980.

Eesti iseseisvuspäevaks on 24. veebruar. See oli kuupäev, mil endine tsaari-Venemaa provints kuulutati eraldi rahvusriigiks a. 1918 saksa keiserliku armee hõivangu eelõhtul. Bolshevikud, kes oli paar kuud varem võimu haaranud, olid paaniliselt taganemas. Kõik muud eesti poliitilised rühmitused toetasid iseseisvuse väljakuulutamist. Lenin oli alguses sellise eestlaste sammu poolt, kuna see võis asetada legaalse tõkke sakslaste edasitungile, mida Lenin ei suutnud sõjaliselt takistada. Eesti bolshevike juhid veensid Leninit ümbermõtlema, kuna neil polnud usku, et eesti bolshevikud omapead suudaksid võimul püsida, ja nad olid meelsamini valmis jätma Eestit sakslastele kui oma eesti võistlejaile. See reetlik samm hävitas bolshevikud Eestis tähtsa ja populaarse liikumisena. Iseseisvuse manifest, visatud vastu sissetungivate sakslaste hambaid, sellal, kui bolshevikud olid ametis iseendi evakueerimisega, kujunes võimsaks magnetiks rahva vastupanu koondamisel.

Iseseisvust väljakuulutava Päästekomitee kolmest liikmest mõrvasid sakslased peatselt ühe — nimelt Jüri Vilmsi. Hiljem saatsid nad ühe teise saksa koonduslaagrisse Poolas ja Valgevenes — see oli hilisem Eesti Vabariigi president Konstantin Päts.

Praegused N. Liidu ajalookirjutajad pole aga häbenenud valetamast nagu olnuksid need mahalastud või küüditet mehed saksa kollaboratsionistid.

Pole siis ka ime, et 24. veebruari tähistamine on N. Liidu võimude poolt keelustatud. Pole ime ka see, et osa elanikkonnast seda vaikselt jatkab tähistamast.

Aastal 1980 muutus 24. veebruari tähistamine Tartus enneolematult avalikuks; see oli lausa tulevärk. Hoolimata kimbutamisest, peksust ja vangistamistest sandarmite poolt ilmusid küünlad Vabadussõja sangari Julius Kuperjanovi kalmule — ja kui sandarmid need kõrvaldasid, ilmusid uued. Okupatsioonivõimu poolt keelustatud sinimust-valge rahvuslipp lehvis kogu hommikupoole Toome varemeil. Liikus lendlehti. Loosungeid oli värvitud seintele ja tõmmatud lumele, lastes Eestil elada ja nõudes kõigi välis-sõjajõudude väljatõmbamist Afganistanist. Tähistamist oli näha ka Tallinnas ja mujal. KGB näis kõhklevat repressiooni ja mõõdukama hoiaku vahel.

See oli aeg, mil Jüri Kukk kõige aktiivsemalt täitis ühte oma kahest peamisest ülesandest vabadustöölisena — teabe edastamine maailma-pressile. (Teiseks pea-ülesandeks oli kodanikuõiguste rakendamise nõudmine.) Erimeelsete rühm, kuhu Jüri kuulus, ei osalenud patriootlikes meeleavaldustes.

Nende näod olid sandarmitele liiga hästi tuntud ja pealegi ei olnud salajased loosungite maalimised ega küünla-demonsratsioonid avalikes kohtades nagu nende stiil.

Nad andsid ka aru, et teabe levitamine taoliste sündmuste kohta on sama oluline kui sündmused ise. Pärast mitmeid päevi asjatuid katseid õnnestus Jüri Kukel, Mart Niklusel ja Enn Tartol helistada Stokholmi 24. veebruari juhtumeist.

Asi kujunes nagu võistlusmänguks KGB nuhkide ja vabadustööliste vahel. Ühed lülitasid välja teiste poolt tarvitet telefone ja teised jälle katsusid leida uusi telefone. Jüri telefon oli välja lülitatub juba veebruari algul. See KGB samm sai ise leheuudiseks Läänes, kus taolisi asju naljalt ei juhtu. Negatiivne maine ajakirjanduses ergutas võime Jüri telefoniühendust taastama 26. veebruaril. Alles 2. märtsil õnnestus Jüril edastada Rootsi ulatuslikku teavet iseseisvuspäeva tähistamise kohta. Järgneb katke sellest kõnest, nagu see lindistati Jüri Kuke teadmisel vastuvõtja poolt Rootsis.

„Tallinnas 24. veebruari hommikul Hiiu raudteejaama lähedal elektri-alajaama piksekaitse otsas oli lipp — no selge, mis lipp. Mahavõtmine võttis kaua aega ja kl. 10-ks alles saadi maha. Hästi pandud oli ilmselt. Kokku kogunes seal palju uurijaid, ja uudishimulikke ka. Teiseks, Tallinna lähedal oli Sauel mingi EPT tootmishoone. Selle katusel oli lipp, aga võeti maha muidugi küllalt kiiresti — 24. hommikul. Nüüd: Tartu lippude kohta jääb ikka nii, et üks oli kindlasti, aga rohkemat siin — kas oli kaks — ei tea ütelda.

„23. ja 24. veebruaril luurasid noortemaja „Sõprus" juures ja mujal linnas rahvamalevlased ja miilitsatöötajad, samuti Tartu koolide õpetajad ja direktorid. Nad andsid üles oma õpilasi — no nimepidi ikka nii ütlesid seal ... no ütleme seal Jaak Kask jne. Nende hulgas oli ka 5. keskkooli direktor Helve Raik ja 1. keskkooli õpetaja Margit Mark."

Ent 24. veebruar polnud ainult Eesti iseseisvuspäev. Sel kuupäeval toimusid ka järjekordsed ilma valikuta valimised. Põnevust nende N. Liidu rahvahäälëetuste ümber pole: pole ju võimalik, et keegi teine juhtuks võitma peale selle üheainsa ametliku kandidaadi. Teistel kandidaatidel ei lubata võistelda. Ei ole siis ka tunnet, et „minu hääl võib olla kaalukeeleks", aga kuigi selline ergutus puudub, teatavad N. Liidu võimud enam kui 90%-lisest osavõtust. Jüri Kukk telefoneeris Rootsi ka teavet mõnede vahendite kohta, kuidas taolisi protsente saavutatakse:

„Nüüd on edasi niisugune asi, et üks TRÜ-s töötav bioloog olevat siin väljendanud, et — siin peaks midagi olema — et 24. veebruaril hääletas ta oma naise eest ja et olevat oma käega pannud valimiskasti 30 õpilase hääletussedelid. Ta on üks bioloog — ülikoolis töötab. Arvatakse niimoodi, et tegelikult üliõpilastel see protsent on kusagil 70 ligi, kes tegelikult hääletasid. No see 99,9 protsenti on muidugi võltsitud — selles mingit kahtlust ei ole."

Pidevail ähvardusil võimude poolt oli oma mõju ja Jüri oli selle aja peale väga närviline, suitsetas järjest ja kõhis selle tagajärjel pidevalt. Alkoholi ta aga vältis. Ka püsis tal teatav huumorimeel omaenda väljanägemise suhtes, nagu näha järgmisest telefonikõnest Rootsi, kus ilmselt on juttu noortest iseseisvuspäeva meeleavaldustel:

„Asi on selles, et meie neid noori ja koolinoori ja õpilasi muidugi ei tunne, aga tuleb välja, et nemad tunnevad meid välimuse järgi väga hästi. Nii et me saime väga huvitava niisuguse seletuse, et vaat' kus on ikka mehed! Mart Niklus — ise on õpetaja ja vaat' kus protsessid ikka. Ikka kange mees! Siis edasi ütlesid, et Jüri Kukk — ise on nagu kilu; võta kinni ja viska ühe käega üle aia, aga vaat' kui visa hingega! Einoh, tõepoolest — ma olen hästi ... nii kõhn ja kui mu peale vaadata, siis mul on prillid ja hästi suur nina ja muud olulist ei olegi."

Raamatut saab tellida kirjastajalt: University Press of America, 4720 Boston Way, Lanham, MD 20706, USA, või 3 Henrietta Street, London WC2E 8LU, England. Hind saatekuludega 14.50 ameerika dollarit.

USA ei pea läbirääkimisi terroristidega

Valge Maja teatas 20. septembril president Reagani seisukoha, et ta ei astu mingeisse läbirääkimistesse terroristidega, kes peavad vangis Beirutis röövitud kuut ameeriklast.

Teatavasti vabastati terroristide poolt presbüüterlasest kirikuõpetaja Benjamin Weir, kes tagasijõudnuna USA-sse tegi teatavaks terroristide nõudmise, et USA mõjutaks Kuveiti vabastama seal kinnipeetavad terroristid, mõned on juba kohtu poolt surma mõistetud. Kui nad vabastatakse, vabastavad nemad vangistatud ameeriklased.

Pastor Weiri, kui terroristide teate toojat, kritiseeriti ajakirjanduses teravalt tema arvamise pärast, et USA peaks asuma nõudmise täitmisele. Üldine seisukoht näib olevat, et terroristidele järeleandmine vaid soodustab selletaolisi terroriakte. President Reagan teatas, et ta ei saa ajapuudusel õp. Weiri vastu võtta. Kuue vangistatu sugulased võttis vastu asepresident G. Bush, kellel oli nendega pikem kõnelus.

VES

Kommentaar

N. Liidul on kapitalistliikus Ameerikas palju häid ja rikkaid sõpru, kuid eristaatuse nende hulgas omab kahtlemata üks Ühendriikide rikkamaid mehi — Occidental Petroleum Corporation'i president Armand Hammer, kelle kõrval jääb isegi kahvatuks kujuks selline nõukogude sõber nagu seda oli omal ajal miljonär Cyrus Eaton.

Armand Hammer on vist ainus ameeriklane, kellele uksed Kremli kõige kõrgemate võimumeeste juurde alati on olnud avatud. Hammer hakkas noore mehena juba Leniniga ärisid tegema ning talle tehti Venemaaga tehingute tegemisel erilisi soodustusi. Need soojad suhted on jätkunud seniajani ja Hammer on alati olnud nõukogude võimumeeste juures teretulnud külaliseks.

Loomulikult tekib kohe keelele küsimus, millest on selline eriline sõprusvahekord tingitud? Näib, et mõlemale poolele on üksteist hädasti tarvis. Vene praegune rezhiim usaldab Hammerit, kuna ta isa oli mees, kellel olid suured teened kommunistliku partei asutamisel Ühendriikidesse. Kreml võimaldab Hammerile teha Venemaaga kasulikke äriliisi tehinguid ja vastutasuks aitab ameeriklane Ühendriikides populariseerida ja propageerida venelaste välispoliitilisi ideesid.

Ja Hammeril on praegugi tagataskus üks kummaline idee, mida ta on asunud Ühendriikide ajakirjanduses agaralt propageerima. Ta mainib „New York Times'is", et ta oli selle idee esitanud ka hiljuti Kremlis, kus partei peasekretär Gorbatshov oli temaga pikemat aega vestelnud ja maailmaasju arutanud. Hammeri kava põhjal teeksid Ameerika Ühendriigid koguma maailmale suure teene, kui nad hakkaksid koos venelastega tähtede sõja uurimisprogrammi teostama, kusjuures Moskva tuleks kutsuda võrdõiguslikuks partneriks ja pühendada teda seniste uurimuste tulemustesse. Praktiliselt tähendaks see venelastele ameeriklaste sõjalis-te ja tehnoloogiliste saladuste kuldtaldrikul pakkumist ja KGB agentidel ei oleks vaja enam pead murda, kuidas saaks ameeriklastelt neid saladusi varastada.

Hammer kinnitab, et see oli tema idee Gorbatshovile, kuid selles väites puudub loogika. Gorbatshov ei saa ju kunagi minna Reagani juurde ja nõuda temalt Ühendriikide maailmaruumi kaitsevööndi rajamise saladuste väljaandmist venelastele. Pigem võib arvata, et idee tuli Gorbatshovilt ja Hammer peab olema see tööriist, kes hakkab seda Ühendriikide avalikkuses propageerima ja sellega presidendile survet avaldama.

Nii näeme, et venelased ajavad oma asju mitmet liini pidi ning isegi ameerika miljonär on rakendatud nende propagandavankri ette. Ja miljonär teeb seda nähtavasti hea meelega, opereerides nähtavasti põhimõttel, et raha ei haise.

AMI

Maikovskise deporteerimisküsimus kohtus

Lätlane Boleslavs Maikovskis, kes on 81 a. vana, on erustunud puusepp ja elab Mineolas, oli möödunud nädalal kohtus, kuna teda tahetakse määrata deporteerimisele. Teda süüdistatakse, et ta on II maailma-sõja ajal andnud korralduse hävitada vene ortodoks küla ja arreteerida selle elanikud, kes hiljem olevat hukatud. Nüüd süüdistatakse teda natsidega kaasatöötamises. Otsuse tema deporteerimiseks langetas riiklik apellatsioonikohus. Maikovskist ootab N. Liidus surmaotsus.

Maikovski väljavaated apelleerimiseks, ja USA jatkuv N. Liidu ülemvalitsuse mittetunnustamine Läti üle, muudab kahtlaseks, et deportatsioon peatselt aset võiks leida.

N.Y. Times kirjutab, et edaspidine apellatsioon selles asjas on võimalik. Veel märgib N.Y. Times, et Manhattani ringkonna apellatsioonikohus toetas emigratsioonniameti otsust Maikovski deporteerimiseks N. Liitu. See otsus langetati pärast emigratsiooni kohtuniku otsust, mis ütles, et Maikovskis tuleks jätta USA-sse.

VES

VALVEARST NÄDALALÕPUL

12., 13. ja 14. okt.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

19. ja 20. okt.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

Etniliste ajalehtede abiline

Etnilistele ajalehtedele on kanada elu, ajalugu, geograafiat ja kultuuriilminguid kirjeldavaid artikleid, sageli erikeeltesse tõlgituna, aastast 1954 alates andnud kord kuus ilmunud „Canadian Scene", mis on ilmunud mitmesuguste gruppide ja osalt ka valitsusasutuste toetusega. Aegajalt on etnilised ajalehed selle nimemärgiga varustatud artikleid avaldanud, mille eesmärk on olnud uustulnukaid lähendada kanada elule ja muuta neid siinse ühiskonna osaks.

Organisatsiooni presidendiks on pr. Jennings, kes uue toimetaja töökohale asumisel kutsus kokku etniliste ajalehtede toimetajad, tutvustades neile Royd Beamish'it, aga kutsudes arutlema ka väljaande osa ja vajaduse üle muutuvate aastate järel.

Väljaandjad olid huvitatud, kas väljaanne täidab veel oma ülesannet nagu aastate eest. Nüüd, kui paljude heatahtlike toetus hakkab vähenema, on vajalik väljaanne kujundada selliseks, et sellest tõeliselt oleks kasu. Sellepärast sooviti ajalehtede arvamusi kuulda, sellele suurema kaalu andmiseks Ontario etnilises ühiskonnas ja nende ajalehtede juures.

Etniline press on muutunud vastavalt ühiskondade muudatustele. Mitmete rahvuste teadmine Kanadast on kasvanud, uued ühiskonnad aga vajavad informatsiooni, mis vanemaile ühiskondadele on juba teada. Selletõttu „Canadian Scene" tunneb, et tal on vaja uuele toimetajale anda mingi kindel seisukoht, kuidas parimini nende ühiskondade vajadusi täita, neid ühendada kahe suurema kultuuri taustal.

Priidu Kiive ordineeritakse Minneapolises

EELK piiskop Karl Raudsepp viibib pühapäeval, 13. oktoobril Minneapolises, et pidulikul ordinatsiooni jumalateenistusel Eesti Kiriku õpetaja-ametisse ordineerida kolledzhi õppejõud Priidu Kiive, kes on lõpetanud Usuteadusliku Instituudi. Priidu Kiive asub tööle EELK Chicago praostkonna vikaarõpetajana. Tema ordineerimise talitusest võtab osa ka praost Rudolf Kiviranna ja Minneapolise koguduse õpetaja Eduard S. Lind, kelle juures P. Kiive viibis prooviaastal.

VES

Presidendi tervis heas korras

President Reagan teatas 20. septembril, pärast põhjalikku tervise kontrolli USA mereväe haiglas, Washingtoni lähistel, et tema tervis on absoluutselt korras.

Läbivaatust teostanud arstlik konsiilium teeb oma seisukoha teatavaks ajakirjanduse kaudu hiljem.

See oli esimene põhjalik arstlik läbivaatus presidendi tervisliku olukorra selgitamisel pärast juunis toimunud kerget naha operatsiooni ninal.

VES

Uued rahutused Londonis

LONDON — Londonis toimusid jälle rassirahutused, kus üle 50 inimese said vigastada, kui möödunud nädalalõpul sajad mustad noored tormasid läbi Londoni Brixtoni eeslinna tänavate. See oli juba teine rassirahutus viimasel kuul. Seekord „plahvatas" rahutus, kui politsei kogemata tulistas musta naist oma kodus, kui oli läinud otsima tema poega. Nagu ikka alustasid noored äride rüüstamisega, süütasid autosid ja ärisid põlema ning ründasid politseijaoskonda.

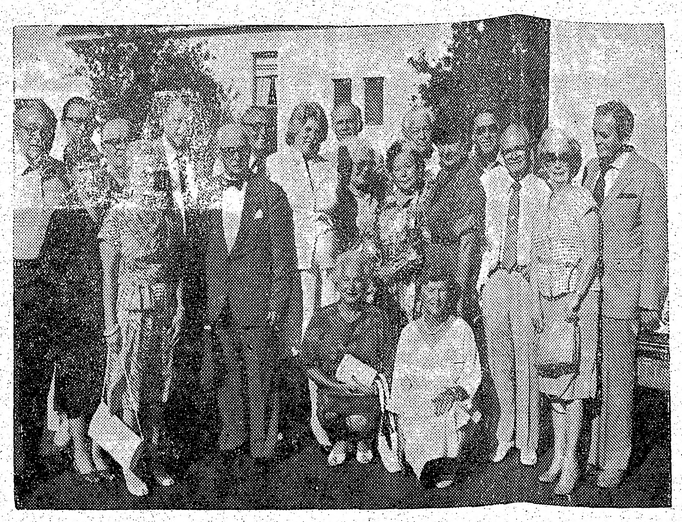

Eestlasi Los Angelese Eesti Majas ERN sekretär Arvo Hormi külaskäigul. Esimeses reas Arnold Müürsepp, Valli Treiman, Erika Anton, Arvo Horm, Viivi Piirisild, Mari Kaiv, Aino Kabe, Aino Lauri — Lõuna-Kalifornia Republikanide Partei esinaine, Alfred Anton, Larissa Massakas, dr. Aleksander Massakas. Teine rida BVL laekur Heino Nurmberg, LA Seltsi esimees ja BVL direktor Bernard Nurmsen, Pensionäride Klubi esimees Fredrich Pokk, Heino Kurruk, Herman Kabe, Boris Auksman. Ees Gertrud Äniline ja Ella Kurruk. Foto: Alfred Treiman

Rootsis 180 eesti organisatsiooni

Arvo Horm tutvustas Kalifornia eestlastele rootsi eestlaste tegevust

Nädalalisest Maailma Antikommunistliku Liidu (WACL) konverentsist Dallas, Texases võtsid eestlastest osa Balti Vabadusliidu esimees Avo Piirisild ja ERN sekretär Rootsis Arvo Horm. Kuna Arvo Hormil on ka lähedasi sõpru Los Angeleses, siis ta lendas koos Avo Piirisillaga Los Angelesse, peatudes seal neli päeva.

Peale koosviibimiste kitsamates ringides kõneles ta ka eestlastele Los Angelese Eesti Majas. Koosviibimise avas Balti Vabadusliidu esimees Avo Piirisild, külalist tervitasid Los Angelese Eesti Seltsi esimees Bernard Nurmsen, Pensionäride Klubi esimees Fredrich Pokk ning isiklike sõprade poolt Alfred Treiman.

Arvo Horm alustas oma sõnavõttu märkusega, et viibis viimati Los Angeleses 33 aastat tagasi. Vahepeal on suurt tööd tehtud Eesti Maja kaunistamisega, mis on nüüd seest väga imposantne. Ta andis ülevaate poliitilisest ja kultuurilisest tegevusest Euroopas. Mai lõpul toimus Stokholmis OTSE Festival. Peale seda tuli kohe alustada Balti Tribunali ettevalmistamisega. Lätlaste koloonia, võrreldes eestlastega Rootsis on väike, ainult 3000 piirides.

Tribunali ja Vabadusristlemise idee tuli lätlastelt USA's ja Kanadas, millega kohe ühinesid lätlased Rootsis. See oli täiesti uus idee, mis esialgu oma eelarvetega kohutas eestlasi Rootsis, kuid hiljem eestlased siiski ühinesid aktsiooniga.

Põnev laevasõit Läänemerel tõi esile elava huvi maailma ajakirjanduses, ka laeval oli ajakirjanduse esindajaid 70 piirides, neid oleks võinud olla 100 kui aga ruumi oleks olnud. Soome parlament võttis vastu seaduse, et võib demonstreerida Soomes, mis oli suur üllatus kuna oli teada, et Soome on N. Liidu surve all.

Esimest korda nägime, mida võib teha baltlaste koostöö. Lätlaste õlgadel lasus töö ja finantseerimine, ka leedulased läksid appi, eestlased aga lihtsalt läksid kaasa viimasel minutil. Kui võimsad saaksid olla meie aktsioonid, kui meie kolm rahvust anname oma täispanuse koos! Meie komitee saab vastavalt firmalt ajalehe lõikeid Balti küsimuses. Ainuüksi suuremates Rootsi ajalehtedes oli 1100 artiklit, Euroopas võis olla üle 2000 artikli. USA kohta on raske neid andmeid saala. Ka näidati Vabadusristlemist Hollandi televisioonis, samuti oli sellest artikkel NATO Reviews. Kuna kolmel Balti riigil on erinev kultuur, siis me ei saa korraldada koos kultuurilisi sündmusi, kuid poliitikas saab teha suurepärast tööd, kuna meie saatus on sama.

USA Läänerannik on hästi organiseerinud baltlaste koostöö Balti Vabadusliidu raames. Siin on hea organisatsioon, mis töötab Los Angelesest Vancouverini. Raske on aru saada kriitikast New Yorgist. Realiteet on, et poliitika hakkab oma peasihi suunama rohkem ja rohkem idast läände. Seda nimetas Dallases ka Eesti Seltsi esimees Ilmar Pleer. Väga palju tööd oma ajast teevad vabatahtlikult Avo ja Viivi Piirisild.

Stokholmis on selleks palgaline büroo, üldse on Stokholmi Eesti Majas 54 palgalist inimest. Stokholmi Eesti Majas on 28 organisatsiooni, millega see on suurim eestlaste keskus maailmas. Üldse on Rootsis 180 eesti organisatsiooni, neist 90 Stokholmis.

48 organisatsiooni kuulub Eesti Komitee Liitu. Rootsi on ka ainuke riik, kes toetab majanduslikult etnilisi organisatsioone. 48% eelarvest katab Rootsi riik. Ainult poliitilist tegevust ei toetata. Lätlastel ja leedulastel on tugevad keskorganisatsioonid, mis eestlastel puudub. ERN tuleks ka võtta Ülemaailmsesse Kesknõukogusse, seal juba on 7 liitu liikmeks, kus ei toimu valimisi. Vabadusristlemisel tehti ülemaailmne noorte ühing 10 minuti jooksul ja põhikord valmib jaanuariks. Miks on meie Kesknõukogu nii aeglane?

Vabadusristlemise järel toimus Eesti Komitee konverents laeval Stokholmi ja Soome sõidul. Sellised laevad on Rootsis ehitatud just konverentside jaoks. Nii olime kaks päeva laeval ja üks päev hotellis. 5. septembri hommikuks jõudsime tagasi Stokholmi ja juba sama päeva õhtul lendas A. Horm Dallasesse Maailma Antikommunistliku Liidu konverentsile.

Järgnes diskussioon ja kohvi.

V. P.

Väljakutse Vabadusfondi toetamiseks

Toetusi Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu (ÜEKN) Ülemaailmsele Eesti Vabadusfondile saabub iga päev, et saaks täita ÜEKN eesmärke!

Kaasmaalane Kaliforniast — kes soovib jääda anonüümseks — on esitanud väljakutse, et kui vähemalt 250 eestlast üle maailma igaüks annetaks US100.00 või rohkem, enne käesoleva aasta lõppu, siis tema annetab aasta lõpul US$25,000.00 Ülemaailmsele Eesti Vabadusfondile. See väljakutse väärib positiivset vastust!

EESTLASKOND — VÕTA VASTU SEE VÄLJAKUTSE!

TULE KAASA! AITA KAASA! TEE KAASA!

Tshekid või rahakaardid kirjutada „ESTONIAN WORLD COUNCIL, INC. (FUND)" nimele (Annetused USA-s on mahaarvatavad annetaja maksualusest tulust) ja saata: ESTONIAN WORLD FREEDOM FUND, Estonian World Council, Inc. P.O. Box 23869, Washington, DC 20026-3869

ÜLEMAAILMSE EESTI VABADUSFONDI SIHT ON — US$1,000,000.00.

ÜEKN soovib seda sihti saavutada päranduste ja annetuste kaudu! Vabadusfondi sissetulekut kasutab ÜEKN oma eesmärkide saavutamiseks, mis kokkuvõtlikult on järgmised:

a) **Toetada püüdlusi inimõiguste, vabaduse ja iseseisvuse taastamiseks Eestile.**

b. **Abistada eestlasi keda kiusatakse taga Nõukogude Liidu valitsuse poolt.**

c. **Koguda, analüüsida, levitada andmeid okupeeritud Eestis valitseva olukorra kohta.**

d. **Julgustada eesti rahvuslikku teadvust vabas maailmas.**

e. **Koordineerida ja abistada ÜEKN liikmes-organisatsioonide tegevust eelpool toodud sihtide saavutamiseks.**

f. **Hallata Ülemaailmset Eesti Vabadusfondi.**

ANNA OMA PANUS!

Juhatuse nimel, MÄIDO KARI, laekur

L.-Aafrika õhurünnak Angoolas

LISSABON — Samal ajal kui Lõuna-Aafrika Vabariik võitleb üksinda kogu läänemaailma vastu, ründasid üheksa lõunaaafrika lennukit Angoola üksusi ja tulistasid alla kuus helikopterit ning surmasid üle 50 sõduri. Õhurünnak tehti lõunaaafrika maaüksuste toetamiseks, kes aitavad angoola partisane võidelda kommunistliku valitsuse vastu.

Toronto Eesti Ühispank

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ühenduses on jõud!

TÄHELEPANU!

PANK ON AVATUD TEISIPÄEVA ÕHTUTI

esmaspäeva õhtu asemel

ALATES 15. OKTOOBRIST

Informatsiooniks helistada: 465-4659

Elmar Kirotar surnud

Rootsis Stjärnhovis suri ootamatult üks vaba eestluse värvikülasemaid inimesi, Vabadussõjaaegse soome vabatahtlike appiruttamise kiirustajaid ja major Ekströmi pataljoni sidemees Eestisse tulemisel, Vabadusristi II liigi 3. järgu kavaler, hilisem Eesti Vabariigi diplomaat ja välispoliitiline nõuandja Elmar Kirotar 86 aasta vanuses. Teda tabas südamerabandus, kui ta oli teel mopeediga (kerge mootorrattaga) toidupoodi.

Elmar Kirotariga kadus iseseisvuseaegse poliitilise ja välispoliitilise elu üks lähedasemaid tundjaid, kes oli sündmuste juures iseseisvuse sünnist alates kuni selle kaotamiseni. Ta oli sündinud 22. aprillil 1899, õppis Tallinna Aleksandri gümnaasiumis, siis Soomes ja alates aastast 1918 Tartu ülikoolis.

Olles edukalt sõlminud Soome—Eesti sidemed Vabadussõja ajal, sai temast rahu ajal diplomaat. Olles juba Soomes tihedalt koos töötanud Oskar Kallasega, saatis välisministeerium ta Kallase Londoni-saadikuks määramisel sinna atasheeks.

Ta on olnud saatkonnanõunikuks Moskvas, siis välisministeeriumi juures protokolliülemaks ja lõpuks üldosa ülemaks. Viimasel positsioonil elas ta üle iseseisvuse kaotamise faasid, alates nõukogude baasiultimaatumiga kuni tegeliku ülevõtmiseni.

Elmar Kirotarist sai pagulane. Ta oli vabatahtlikuna Soome sõjaväes ja selle järel asus Rootsi, kus töötas pensionile minekuni USA peakonsulaadis. Oma väga sündmusterikast elukäiku kavatses ta memuaarides jäädvustada, kuid kirjutamine jäi pooleli.

EPL/JK

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

	Kanadas:	USA-s
I klassi postiga (kiirpostiga):		
aastas	$59.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$32.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 senti

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun muile saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiirpostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... alinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

VAIKSELT UINUS MAGAMA MINU ARMAS ABIKAASA, MEIE ISA JA VANAISA

UNO MARMEI

sündinud 26. juunil 1910 Türil
surnud 5. oktoobril 1985 Torontos

mälestavad leinas

abikaasa LAINE
poeg MATI perega
poeg VILLO perega

Puhka rahus uue kodumaa mullas.

Kirstupanek 9. okt. 1985 kell 8 õ. Murray E. Newbigging matusemajas, 733 Mt. Pleasant Rd.
Ärasaatmine samast 10. okt. 1985 kell 11 hommikul.

Mälestame leinas lahkunud kallist venda, onu, sugulast ja sõpra

UNO MARMEI'd

ELLA
OTTO ja LORRAIN
KERSTI
PETER perekonnaga
FELIX NAVA

Armast kauaaegset sõpra ja endist metsa töökaaslast

KALJU ADAMSON'i

* 10. augustil 1923 Tartus
† 27. septembril 1985 Sault Ste. Maries

mälestavad kurbuses

endised metsatöö kaaslased MAGPIE aegadel

Lahkus igaveseks meie lugupeetud seltsi liige ja tõsine eestlane

KARL MITT

sündinud 21. novembril 1886 Pärnumaal
surnud 28. septembril 1985 Thunder Bay's

Mälestab sügavas kurbuses

Puhka rahus! THUNDER BAY EESTI SELTS

Avaldame südamlikku kaastunnet meie koguduse sekretärile HELDI VASTOPÄ'le perekonnaga ema

LINDA KULL'i

surma puhul

EELK TORONTO PEETRI KOGUDUSE ÕPETAJAD, JUHATUS ja NÕUKOGU

Lugupeetud ja armast klubi liiget

LINDA KULL'i

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Mälestame kauaaegset head sõpra

LINDA KULL'i

HELMI LEEMET perega
LYDIA ARUVALD poegadega

Head tuttavat ja sõpra

LEENI SOOPALU

mälestavad

MAIMU ja KALJU JÄRV
TOOMAS JÄRV abikaasaga
JAAK JÄRV

Puhka rahus!

Kallist sugulast

OLGA LINKRUS'i

neiuna PIIBEMANN
sündinud ja surnud Viinistul

mälestab leinas

JAAN LINKRUS abikaasaga

Ootamatu haiguse läbi varises ustav kaaslane

AMANDA KANN

Mälestab leinas

HAMILTONI PENSIONÄRIDE KLUBI

Kauaaegset head sõpra

AMANDA KANN'u

mälestavad kurbuses

MARIE ja JAAN KÜBAR

Avaldame sügavat kaastunnet ERVIN HOPP'ile ja ta perele tema isa

ERIK HOPP'i

surma puhul

LIIVI ja VALDO LOIT
REET ja HEINO KASAK
ENE-LIIS ja ILMAR MARTENS

Armast

LINDA KULL'i

mälestab kurbuses

EHATARE pere

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 13. okt. kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS. Pärast jumalateenistust valguspiltide esitamine Esto '84-st hr. E. Eerme kogust.

INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS kell 1 p.l.

PIIBLITUNNID ALGAVAD kell 3 p.l.

Pühapäeval, 20. okt. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Algab pühapäevakool.

Pühapäeval, 27. okt. kell 4 p.l. LÕIKUSTÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS. Laulab koguduse segakoor Asta Ballstadti juhatusel. Kohvilaud ja koguduse käsitööringi VÄIKE LOTERII.

Koguduse segakoori harjutused esmaspäeviti kell 7 õhtul kiriku saalis.

Õpetaja kõnetunnid teisipäeviti kella 6—8 õhtul ja neljapäeviti kella 2—8 õhtul.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 hommikul kuni kella 8 õhtul.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE“ raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Neljapäeval, 10. okt. kell 7.30 õ. dr. T. Proos Vancouverist jagab muljeid ja näitab valguspilte Aafrika reisilt.

Pühapäeval, 13. okt. kell 10.15 pühapäevakool täiskasvanuile.

Kell 11.00 homm. JUMALATEENISTUS. K. Raid tshellol.

Kell 6.00 õ. „PIIBEL JA PÜHITSUS“, K. Raid.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik
(Bloor ja Indian Rd.)

Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2
Tel. 483--2478 ja 1-527-0410

Lõikustänupühal, esmaspäeval, 14. oktoobril LÕIKUSTÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS VIRGINIA UNITED KIRIKUS, Hwy 48 & Royal Beach Rd.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: igal neljapäeval kell 18.00—19.90 omas kodus, 501 Davisville Ave., Torontos. Igal esmaspäeval kell 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas, 8 Mapleside Ave., Hamilton, tel. 527-0410.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 13. okt. kell 2 p.l. pühapäevakool lastele ja piiblikool täiskasvanuile (A. Laur).

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb Evald Kiil New Yorgist, solist Raul Pumber, Issanda surma mälestamine. (Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur.

Kolmapäeval, 16. okt. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Eelteade: Evangeeliuminädal 29. okt.—3. nov. Külaliskõneleja Märt Vähi Fredrictonist, N.B.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

JUMALATEENISTUS pühap., 13. oktoobril kell 11 homm. Teenib õp. Heinsoo.

Pühapäevakooli ei ole pikal nädalalõpul.

PIIBLITUND pärast jumalateenistust kirikus.

Reedel, 18. oktoobril PÜHA VAIMU SEMINAR: loengud, arutelu, sõnavõtud, kl. 2—5 p.l. ja 6—9 õ. Kõnelevad õp. Valdeko Kangro ja õp. E. Heinsoo. Õhtueine. Eelregistreerimine kantseleitundide ajal ning enne ja pärast jumalateenistust. Kõik südamest kutsutud!

LÕIKUS-TÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS pühapäeval, 20. okt. kell 11 homm. Armulaud. Teenivad mõlemad õpetajad. Pühapäevakool, leerieelsed.

PIIBLITUND pärast jumalateenistust kirikus.

VANEMATE KOGUDUSELIIKMETE ja PEREKONDSETE KIRIKUPÄEV pühapäeval, 27. oktoobril — Usupuhastuspühal, kell 11 hommikul. Armulaud. Teenivad mõlemad õpetajad. Laulab Cantate Domino dr. R. Toi juhatusel. LEERI ALGUS (registreerida õpetajatele).
Pärast jumalateenistust all saalides kohvilaud ja eeskava. Tooge oma vanemad ja vanemad tuttavad kirikusse.
Pühapäevakool.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 hommikul. Pühapäevakool samal ajal.

LEERI ALGUS pühapäeval, 27. oktoobril kell 11 hommikul, jumalateenistusega. Järgneb 1. leeritund. Eesti- ja ingliskeelsed leeritunnid eraldi.

Õpetajate kõnetunnid kolmapäeviti kl. 9.30—12 päeval ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

ARMAS ÕDE JA TÄDI

HILDA MÄGI

Sündinud 22. oktoobril 1909 Saare-Võhmas
Surnud 28. septembril 1985 Hiiu-Kärdlas

Sind mälestavad leinas

õde ELFRIEDE SOORSK abikaasa EDUARDIGA
õepoeg ARVO abikaasa VILMAGA
õepoeg JÜRI

Puhka rahus kodukalmistul,
Mustjalas!

MEIE HULGAST LAHKUNUD SÕPRA

KAAREL MITT'i

sündinud 21. novembril 1896 Pärnumaal
surnud 28. septembril 1985 Thunder Bays

mälestavad leinas

„Alandage Issanda ette,
siis ta ülendab teid."
Jak. 4:10

ILMAR KASE perekonnaga
JALMAR ALBO abikaasaga

SÜDAMLIK KAASTUNNE ERVIN HOPP'ILE KOOS PEREKONNAGA TEMA ISA

ERIK HOPP'i

kaotuse puhul

HUGO LATER abikaasaga
LARRY LATER abikaasaga
ÜLO ISBERG abikaasaga

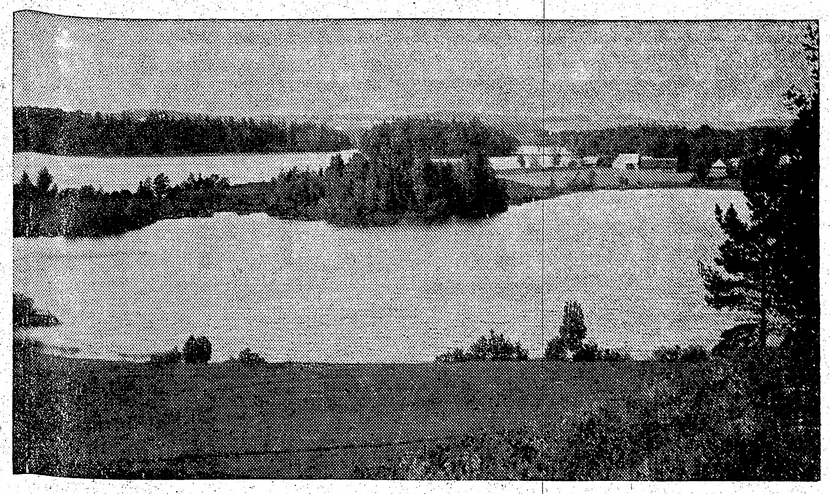

Eesti meeste koorilaul on alati viinud mõtted kodumaale. Pildil vaade kaunile Pühajärvele. Foto J. Säägi kogust

Sinu laul olgu sillaks...

Saalitäis laulusõpru tähistas Toronto Eesti meeskoori 35. aastapäeva

Toronto Eesti Meeskoor asutati 6. oktoobril 1950. aastal. Täpselt 35 aastat hiljem kogunes saalitäis rahvast Toronto Eesti Majja, et koos meie lauluveteranidega tähistada koori aukartust äratavat ja lugupidamist ajendavat 35. aastapäeva. Arvukas kuulajaskond oli elavaks tõendiks T.E.M. laiast populaarsusest Toronto eestlaskonnas.

Pidulik kontsert-aktus algas R. Toi loodud T.E.M. motoga: „Alati Sinule, kodumaa, kõlagu vabade meeste laul!" ja jätkus koori traditsioonlise laulutervitusega kodumaale K. Türnpu helindiga „Tervitus".

T.E.M. abiesimees R. Kuus oma avasõnas puudutas põgusalt koori asutamist 16 mehe poolt, selle kiiret kasvamist ja tegevusrohkeid algaastaid A. Kiilaspea ja R. Toi juhtimisel. Kõneleja kirjeldas koori lipu saamiselugu, nn. „frakkide episoodi",

Põhja-Ameerika Meeslaulupäevade traditsiooni kujunemist ja koori ulatuslikke kontsertmatku Euroopas ja Põhja-Ameerika kontinendil,

kõnelemata tgevusest Torotos ja koostööst „Estonia" orkestriga. Kõneleja tõstis esile ka koori naissektsiooni ja selle pikaajalist pingsat tegevust.

Selgus, et kooril on 35 aasta jooksul olnud kuus koorijuhti: A. Kiilaspea, R. Toi, U. Kook, H. Toi, A. Ballstadt ja praegune koorijuht Ch. Kipper. Abikoorijuhtidena on tegutsenud U. Kook, E. Purje, H. Elken, O. Kopvillem ja praeune abikoorijuht A. Tobreluts. Koori elus on olnud tõuse ja mõõne, ent kõneleja arvates võidetakse kõik raskused noore ja energilise koorijuhi Ch. Kipperi abika.

Abiesimehe kõne lõpus mälestati aastate jooksul lahkunud lauluvendi ja toetajaliikmeid, eriti aga kolme auliiget: E.V. konsul J. Markust ja heliloojaid J. Aavikut ning E. Tubinat. Nende mälestuseks laulis koor A. Topman'i „Requiem".

Kontsert-aktus jätkus koori ettekannetega. Esitati R. Ritsingu mehine „Mehed", G. Ernesaksa jüüriline „Päike vajus pärnapuule" ja J. Mandre kelmika „Lõikuskuul".

Aastapäeva kõne pidas T.E.M. auliige dr. R. Toi. Oma sisukas sõnavõtus R. Toi puudutas T.E.M. osa eesti ühiskonna rahvusliku sisu arendamisel,

koori panust eesti meeslaulu viimisel kanada kontsertsaalidesse ja selle määravat osa eesti omaloomingu viljelemisel võõrsil.

Kõneleja tõi huvitavalt esile rahvuslikus muusikas esinevat imperatiivset sõna ja muusika kõlalist sünteesi ja muusika ning sõna emotsionaalset sugulust. (Toome R. Toi kõne täies ulatuses ära ühes Vaba Eestlase hilisemas numbris.)

Aastapäeva kõnele järgnes traditsiooniline aastamärkide üleandmine tegevliikmetele. Need jagati järgmistele lauluvendadele: 35 aasta — O. Haamer (asutajaliige), A. Kapp, A. Kiilaspea (asutajaliige), Enn Kiilaspea, Rudolf Kuus (asutajaliige), Arni Käärid, Rudolf Lall, V. Migur, E. Naagel, E. Poolar, R. Pulk, M. Põldma (asutajaliige), E. Taimre, J. Treimuth, R. Vesi; 30 a. — E. Järvi; 25 aastat — A. Loorpere; 15 aastat — V. Heinar, E. Tiilen, A. Aasma; 10 aastat — L. Riis.

Koor austas lilledega eelpoolmainitud endiseid koorijuhte ja esimehi: E. Eerme, E. Tikenberg, G. Poolma ja R. Pohlak, neist kaks viimast polnud kohal.

Koori esimees H. Paara teatas, et koor on valinud oma auliikmeks E. V. aupeakonsul I. Heinsoo

ja koori teeneliseks liikmeks naissektsiooni liikme E. Püssi. Mõlemile anti koori rinnamärk.

Tervituste osas aupeakonsul I. Heinsoo tõi tervitusi kanada, eriti aga Toronto eestlaskonnalt ja tänas T.E.M. suure panuse eest eesti rahva vabaduse taotlustes. Veel tervitasid juubilari „Estonia" orkester, Eesti Lauljate Liit Põhja-Ameerikas, Toronto Eesti Segakoor, Cantate Domino, Toronto Eesti Maja, Toronto Eesti Selts, Toronto Soome Meeskoor ja A. Vomm. Kirjalikult tervitasid Sihtasutus Seedrioru. New Yorgi Eesti Meeskoor, U. Kook abikaasaga, Estonia koor. Telefoni teel oli saatnud tervitusi praost O. Puhm.

Soojade sõnade ja lilledega tervitas koori T.E.M. naissektsioon kinnitades igale lauljale rinda lilleõie.

Tervitustele järgnevalt esitas koor J. Aaviku „Aasta kauneimal õhtul" ja E. Tubina „Sõmeralt sõrmikule".

Tähistamaks J. Simmi 100. sünnipäeva laulis koor bariton A. Kittaski kaastegevusel helindi „Oma saar", mis leidis publiku sooja poolehoiu.

Pärast koori esimehe H. Paara südamlikku lõppsõna laulis koor R. Toi ulatuslikuma helitöö „Mu laul", baritoni soolo kompetentselt A. Kittaskilt, tähelepanelik ja läbimõeldud klaverisaade A. Ballstadtilt. Kõiki laule juhatas Ch. Kipper.

Südamlik ja hingesoojendav kontsert-aktus lõppes ühise Eesti hümniga.

Seminar Püha Vaimu õpetuse üle

Peetri kiriku ruumides toimub reedel, 18. okt. seminar „Püha Vaimu Õpetus". Lektoriteks on õpetajad Edgar Heinsoo ja Valdeko Kangro. Loengud ja küsimustele vastamine kl. 2—5 p.l., millele järgneb õhtusöök kl. 5—6. (Õhtusöögiks eelregistreerimine vajalik). Loengud jätkuvad 6—9 õhtul. Kõik on teretulnud seminarist osa võtma, ka osalise ajaga ja väljastpoolt Peetri kogudust. Seminar on tasuta, õhtueine eest väikene tasu.

Seminari teemadeks on:

1) Kes on Püha Vaim;

2) Miks üldse tuli Püha Väim;

3) Kuidas ja mispärast peab iga kristlane seotul olema Püha Vaimuga;

4) Miks on nii vähesed ühenduses Püha Vaimuga;

5) Kas õpetus Püha Vaimu osadusest on kooskõlas Piibli ja luteriliku õpetusega;

6) Kuidas igaüks võiks saada Püha Vaimu osadusse;

7) Mida annab Püha Vaimu osadus tavalisele inimesele;

8) Kuidas võib keegi teada, et ta on osaduses Kristusega ja Püha Vaimuga;

9) Mis vahe on mõistetes „osaduses Püha Vaimuga" ja „ristitud Püha Vaimuga";

10) Mis on glossolaalia;

11) Millised anded käivad kaasas Püha Vaimu ristimisega;

12) Kas keeltega rääkimine on vajalik õndsaks saamiseks.

Registreerida kantseleitundide ja õpetaja kõnetundide ajal ning enne ja pärast jumalateenistust.

Peetri Koguduse Kristliku Kasvatuse Komitee.

Kai Kääridi kodune kunstinäitus

Oktoobri esimesel nädalalõpul toimus Kai Kääridi kodune kunstinäitus, kus ta Princess avenüül asuv kodu oli viimase võimaluseni muudetud kunstigaleriiks. Kuni sadakond tööd oli väljapandud, rohkem veel aga stuudios tehtud vaatlejaile kättesaadavaks.

Esitatud oli töid 20-aastasest loomingujärgust, mil kujutavkunstiline looming on olnud talle osalise ajaga loovalaks tantsulise või pedagoogilise tegevuse kõrval. Nendel aastatel on kunstnik läbinud paljude tehnikatega katsetamise järgud. **Seal on sulejoonistusi, akvarelle,** akvarelle-kollaazhe, pastelle, prit-sitehnikas tehtud töid, õli, akrüülik-kollaazhi, segatehnikaid õlis. Neid on paljudes erisuurustes, mis osalt on Toronto kunstipublikule saanud aastate jooksul tuttavaks. Neis töödes ilmneb ka Kai Kääridi otsimiste mitmekülgsus, kus on varieeruvust, nagu on olnud ka tantsulises tegevuses, ilutsemist, meeleolusid ja ka eepilist temaatikat, kui ta oma rahva juurte otsimisel on jõudnud selle mineviku motiivideni.

Nüüdne näitus oli ühest ajajärgust teise üleminekul. Tantsitar Kai Käärid tegi valiku ja loobus tantsust ning pühendu nüüdsest peale ainult kujutavkunstile. Sellest aspektist oli näitusel ülevaatlik ilme — uus kunstnik Kai Kääärid avaneb kunstisõpradele eeloleval 26. oktoobril Eesti Majas toimuval kunstinäitusel, kus 12. iseseisva näituse pealkirjaks „Suvekuumus".

Halley komeet arvatust palju suurem

SANTA CRUZ de TENERIFE — Halley komeet on kaheksa korda suurema diameetriga, kui oli varem arvatud, ka muidki üllatusi võidavat sellelt leida, väitsid grupp inglise ja hispaania teadlasi, kes kasutab väga tugevat spektroskoopi, väga tundlikku aparaati, mis mõõdab tähtedelt kiirgavat valgust.

Jõulud Peetri koguduses

Peetri koguduse seltskondlike ürituste komitee korraldusel toimub 7.-dal detsembril koguduseliikmete ja nende perekondade JÕULUÕHTU jõululaua ja päevakohase eeskavaga Peetri kiriku seltskondlikes ruumides. Jõuluõhtule müüakse pileteid pühapäeviti enne ja pärast jumalateenistust, kiriku uues esikus, alates pühapäeval, 10. novembril. Osavõtu hind on 15.00 täiskasvanult, lapsed alla 12 aasta tasuta. Lapsi tuleb aga registreerida piletiostu ajal, sest lastele on kaetud erilaud.

Söögilauda istumine on piletiostu järjekorras, kohad on nummerdatud. Kui on soov sõpradega koos istuda, tuleks piletid koos osta, 200 pääset mõlemaks päevaks saadaval.

Leinateateid

USA-s Rockville'is suri 27. juunil Klara Ederma, sündinud 1. mail 1898 Virumaal.

Austraalias Thilmere'is suri 6. augustil Helve Jõgever, sündinud 14. juunil 1908.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS
21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

...napäeval, 13. okt. kell 2 p.l. ...päevakool lastele ja piiblikool ...svanuile (A. Laur).

...l 3 p.l. JUMALATEENIS- ...kõneleb Evald Kiil New ...st, solist Raul Pumber, Issan- ...rma mälestamine. (Buss Eesti ...st kell 1.15 p.l.)

...l 6 õ. ingliskeelne JUMALA- ...NISTUS, kõneleb Allan Laur.

...napäeval, 16. okt. kell 7 õ. ...EÕHTU.

...teade: Evangeeliuminädal 29. ...3. nov. Külaliskõneleja Märt ...Fredrictonist, N.B.

...LK PEETRI KOGUDUS
...7 Mt. Pleasant Rd. Toronto Ont. M4P 2L1
...st Andres Taul. Tel. 483-4103 ...kiriku kantseleis 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

...MALATEENISTUS pühap., ...ktoobril kell 11 homm. Tee- ...p. Heinsoo.

...napäevakooli ei ole pikal nä- ...õpul.

...BLITUND pärast jumalatee- ...t kirikus.

...edel, 18. oktoobril PÜHA ...MU SEMINAR: loengud, aru- ...sõnavõtud, kl. 2—5 p.l. ja 6 ...õ. Kõnelevad õp. Valdeko ...ro ja õp. E. Heinsoo. Õhtu- ...Eelregistreerimine kantselei- ...de ajal ning enne ja pärast ...ateenistust. Kõik südamest ...tud!

...IKUS-TÄNUPÜHA JUMA- ...EENISTUS pühapäeval, 20. ...kell 11 homm. Armulaud. ...vad mõlemad õpetajad. Püha- ...kool, leerieelsed.

...BLITUND pärast jumalatee- ...t kirikus.

...NEMATE KOGUDUSE- ...METE ja PEREKONDSETE ...KUPÄEV pühapäeval, 27. ...bril — Usupuhastuspühal, ...1 hommikul. Armulaud. Tee- ...mõlemad õpetajad. Laulab ...te Domino dr. R. Toi juha- ...LEERI ALGUS (registreeri- ...ctajatele).
...jumalateenistust all saalides ...aud ja eeskava. Tooge oma ...ad ja vanemad tuttavad kiri-

...apäevakool.

...LISKEELSED JUMALATEE- ...SED igal pühapäeval kell ...ommikul. Pühapäevakool sa- ...jal.

...ERI ALGUS pühapäeval, 27. ...bril kell 11 hommikul, juma- ...istusega. Järgneb 1. leeri- ...Eesti- ja ingliskeelsed leeri- ...eraldi.

...tajate kõnetunnid kolmapäe- ...9.30—12 päeval ja neljapäe- ...6—8 õhtul.

...guduse kantselei on avatud ...eviti kl. 10—6 ja neljapäe- ...12—3.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmap., 9. okt. kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND.

Pühap., 13. okt. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Teenivad A. Turve ja E. Saraoja.

Kolmap., 16. okt. PIIBLI-PALVETUND kell 7.30 õ.

Pühap., 20. okt. kell 11 homm. LÕIKUS-TÄNUPÜHA JUMALATEENISTUS. Lauluettekandeid. Köögiviljade väljapanek.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap. 20. okt. kell 11 homm. palvus Ehatares.

Kell 2 päeval JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib praost E. Lepik. Laulab koguduse segakoor G. Raagi juhatusel.

Aarand Roos
„RÄNDAMAIE"
Luuletuskogu
$6.— + saatekulu 70 ¢

Avaldame südagavat kaastunnet MAILE, HILJALE ja HEINOLE nende ema

MARIA TOOME

surma puhul Kohtla-Järvel

THERESE JAAKSON
ILO KANGUR
ARNOLD ja LIISU LAAS
ERIK ja LEHTE POOLAKE
EVA PÜSS
AVO ja LINDA SILLA
EDUARD TAIMRE

Murray E. Newbigging Ltd.
Matusebüroo
Ausatkümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõunamine ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ö 489-8662

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

SPORT

Jõekääru sporditulemused

Jõekääru Lastesuvekodus 1985. a. suvel peetud spordivõistlustel jagas kohtadele tulnuile suvekodu lõpetamisel auhindu sporditreener ja juhataja Erik Luiker. Alljärgnevalt tänavused võistluste tulemused.

POISID:

4—6-aastased:

40 m jooks: 1) Mihkel Schaer 8,69, 2) Eerik Randsalu, 3) David Byers.

60 m jooks: 1) D. Byers 11,85, 2) E. Randsalu, 3) M. Schaer.

80 m jooks: 1) M. Schaer 16.47, 2) D. Byers, 3) Priit Rosenberg.

Kaugushüpe: 1) M. Schaer 2.04, 2) P. Rosenberg, 3) Andrus Agur.

Pesapalli vise: 1) D. Byers 13.00, 2) E. Randsalu, 3) M. Schaer.

7—8-aastased:

40 m jooks: 1) Mart Kaljurand 7,06, 2) Paul Sehr, 3) Heikki Jaason.

60 m jooks: 1) M. Kaljurand 9,74 (Jõekääru rekord), 2) Peeter Laansoo, 3) Jaan Laansoo.

80 m jooks: 1) M. Kaljurand 13,28, 2) J. Laansoo, 3) P. Laansoo.

100 m jooks: 1) M. Kaljurand 16,69 (Jõekääru rekord), 2) P. Sehr, 3) J. Laansoo.

200 m jooks: 1) M. Kaljurand 36,9 (Jõekääru rekord), 2) P. Sehr, 3) J. Laansoo.

Kaugushüpe: 1) M. Kaljurand 2.90, 2) J. Silmberg, 3) D. Schaer ja H. Jaason 2.70.

Pesapalli vise: 1) J. Laansoo 22.65, 2) M. Kaljurand, 3) J. Jaason ja K. Jaason, mõlemad 20.05.

9—10-aastased:

40 m jooks: 1) Hillar Ling 6,88, 2) Toivo Pajo, 3) Mihkel Linkruus.

60 m jooks: 1) H. Ling 10,70, 2) Toivo Pajo, 3) Aare Evert.

80 m jooks: 1) H. Ling 13,8, 2) M. Linkruus, 3) T. Milles.

100 m jooks: 1) M. Linkruus 17,0, 2) T. Pajo, 3) T. Milles.

200 m jooks: 1) M. Linkruus 38,0, 2) A. Evert, 3) H. Ling.

400 m jooks: 1) A. Evert 1:29,07, 2) T. Milles, 3) H. Ling.

800 m jooks: 1) H. Ling 3.11,40, 2) T. Pajo, 3) T. Milles.

Kettaheide: 1) H. Ling 12.09, 2) T. Pajo, 3) Peeter Musta.

Kuulitõuge: 1) H. Ling 4.30, 2) P. Musta, 3) M. Linkruus.

Kaugushüpe: 1) H. Ling, 3.03, 2) T. Pajo, 3) A. Evert ja M. Linkruus mõlemad 2.52.

Kõrgushüpe: 1) T. Milles, T. Pajo 1.00, 2) H. Ling, 3) Heikki Novek 1.00.

Pesapallivise: 1) H. Ling 36.35, 2) T. Pajo, 3) P. Musta.

11—12-aastased:

60 m jooks: 1) Sven Linkruus, 2) Paul Tralla, 3) Markus Puhvel.

80 m jooks: 1) S. Linkruus 12,7, 2) P. Tralla, 3) M. Puhvel.

100 m jooks: 1) S. Linkruus 12,83, 2) M. Puhvel.

200 m jooks: 1) S. Linkruus 35,90, 2) P. Tralla, 3) M. Puhvel.

400 m jooks: 1) Tarmo Saks 1.35,09, 2) S. Linkruus, 3) M. Puhvel.

800 m jooks: 1) S. Linkruus 3.12,99, 2) M. Puhvel.

Kettaheide: 1) S. Linkruus 18.85, 1) M. Puhvel, 3) T. Saks.

Kuulitõuge: 1) S. Linkruus 5.95, 2) M. Puhvel, 3) R. Ratnik.

Kõrgushüpe: 1) M. Puhvel 1.10, 2) P. Tralla, 2) S. Linkruus.

Kaugushüpe: 1) S. Linkruus 3.42, 2) P. Tralla, 3) M. Puhvel.

Pesapalli vise: 1) M. Puhvel 44.02, 2) S. Linkruus, 3) P. Tralla.

Kolmikhüpe: 1) M. Puhvel 6.60.

5000 m jooks: 1) M. Puhvel 27.04,29.

13—14-aastased

60 m jooks: 1) Toomas Olvet 8,29, 2) Erik Silmberg, 3) Kristjan Wallner.

80 m jooks: 1) T. Olvet 11,05, 2) E. Silmberg, 3) K. Wallner.

100 m jooks: T. Olvet 14,5, 2) K. Wallner, 3) Andres Puhvel.

400 m jooks: 1) K. Wallner 1.23,25.

800 m jooks: 1) Märt Matsoo 3.36,05.

5000 m jooks: 1) Raivo Ling 26.57,66.

Kettaheide: 1) R. Ling 19.80, 2) T. Olvet, 3) Madis Saks.

Kuulitõuge: 1) T. Olvet 9.70, 2) R. Ling, 3) M. Saks.

Kõrgushüpe: 1) A. Puhvel 1.40, 2) T. Olvet, 3) E. Silmberg.

Kaugushüpe: 1) T. Olvet 4.15, 2) E. Silmberg, 3) A. Puhvel.

Pesapalli vise: 1) T. Olvet 50.10, 2) A. Puhvel, 3) K. Wallner.

Kolmikhüpe: 1) T. Olvet 9,43, 2) E. Silmberg, 3) K. Wallner.

15-aastased

60 m jooks: 1) Erik Linask 8,4, 2) Marcus Silmberg.

80 m jooks: 1) E. Linask 10,76.

100 m jooks: 1) E. Linask 13,35, 2) Avo Ora.

200 m jooks: 1) E. Linask 29,43.

400 m jooks: 1) E. Linask 1.12,52, 2) Lehho Rebassoo.

800 m jooks: 1) E. Linask 2.45,00, 2) L. Rebassoo.

1500 m jooks: 1) E. Linask 5.28,53, 2) L. Rebassoo.

5000 m jooks: 1) E. Linask 24.42,24, 2) L. Rebassoo.

Kettaheide: 1) E. Linask 26.90, 2) L. Rebassoo, 3) M. Silmberg.

Kuulitõuge: 1) E. Linask 9.20, 2) A. Ora, 3) M. Silmberg.

Kõrgushüpe: 1) L. Rebassoo 1.25, 2) E. Linask, 3) A. Ora.

Kaugushüpe: 1) E. Linask 4.26, 2) L. Rebassoo, 3) M. Silmberg.

Pesapalli vise: 1) E. Linask 56,95, 2) L. Rebassoo, 3) A. Ora.

Kolmikhüpe: 1) E. Linask 8.47, 2) L. Rebassoo.

Kalevi lipkonna juhid arutamas skautluse probleeme nõupäevadel Kotkajärvel 14. ja 15. septembril.

Foto: Ervin Aleve

Spordimärkmeid

Nizzas, Prantsusmaal peeti rahvusvahelised kergejõustikuvõistlused, kus saavutati rida suurepäraseid tulemusi; ka Kanada sportlased Mark McKoy, Desai Williams ja Craeme Fell tegid kolm uut Kanada rekordit, kuna inglane Steve Cram jooksis 1500 m uue maailmarekordi ajaga 3.29,67; endine rekord 3.30,77 oli inglase Steve Ovetti nimel. Cram võitis eelmisel aastal Los Angelese olümpiamängudel samal distantsil hõbemedali. Teiseks jäi marokolane Said Aouita ajaga 3.29,71, mis on ka parem endisest maailmarekordist. Kolmandaks tuli hispaanlane Jose Luis Gonzales ajaga 3.30,92.

Kanadalane McKoy võitis 110 m tõkkejooksu ajaga 13,19, mis on uueks Kanada rekordiks (endine 13,27). Tulemus on ka uueks staadioni rekordiks, mille püstitas möödunud aastal olümpiamängude kuldmedalimees Roger Kingdom.

Kanadalane Desai Williams jooksis meeste 100 m ajaga 10,03, ületades senise Kanada rekordi 10,12, mille jooksis möödunud aastal Ben Johnson. Selle tulemusega oli Williams teisel kohal, kuna esikohale tulnud ameeriklase aeg oli 9,98.

Kanada rekord tehti ka 3000 m takistusjooksus, kus Graeme Fell jooksis ajaks 8.17,29, millega jäi teisele kohale; esikohale tulnud belglase William van Dijcki aeg oli **8.13,77.**

Muudest tagajärgedest: 200 m võitis ameeriklane Calvin Smith 20.45, kolmas kanadalane Desai Williams 20,67. 400 m — ameeriklane Roddie Haley 45,37. 1000 m — brasiillane Jose-Luis Barbosa 2.17,36. 5000 m portugaallane Fernando Mamede — 13.23,71. Kõrgushüppes esimene poolakas Jacek Wzola 2.32. Kettaheites esimene kuubalane Luis M. Dalis — 67.67. Teivashüppes esimene venelane Sergei Bubka — 5.95, teine prantslane Pierre Quinon — 5.90, kolmas prantslane Thierry Vigneron 5.65.

ILMUS SUURTEOS

„EESTI VABADUSRISTI KAVALERID"

Kordustrükk samanimelisest teosest, mis ilmus Tallinnas aastal 1935 Vabadusristi Vendade Ühenduse Keskjuhatuse väljaandel. Suures formaadis, eeskujulikus trükitehnikas, nägusas köites, 405 lehekülge. Eesti Vabadusristide originaalkujutused värvitrükis. Teos sisaldab elulood koos piltidega kõige vapramatest kangelastest ja poliitikutest, kes lõid iseseisva Eesti Vabariigi, samuti välismaiste ajalooliste isikute nimed, kes rahvusvaheliselt kaasa aitasid Eesti iseseisvuse teostumisele. Teos on tegelikult Eesti iseseisvuse sünnilugu, mille omamine ikestatud Eestis on poliitiline kuritegu.

Kirjastus Välis-Eesti & EMP Stockholm

Tellimine saata VABA EESTLASE talitusele hinnaga $50.—

RAAMAT SAADETAKSE VALJA OHUPOSTIGA ROOTSIST

TOETAGE POLIITVANGE

Vaba Eestlase talituses on saadaval

Eesti vastupanuliikumise kroonikad I ja II köide, üksikköite hind **$20.00, saatekulu $1.—**

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteos „Kaks kes ei alistunud" **$34.00, saatekulu 01.—**

Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmargid 34 marki poognas, poogna hind **$3.00, saatekulu $0.50**

Mart Nikluse kirjaümbrikud tema surnitöövangla aadressiga **Tasuta**

Mart Nikluse, Enn Tarto, Lagle Pareki, Tiit Madissoni, Heiki Ahoneni ja Arvo Pesti vabastamisenõudega postkaardid saatmiseks ENSV asehaldurile Karl Vainole Tallinnasse ja NSVL ülemvalitsejale Mihhail Gorbatshovile Moskvasse **Tasuta**

Tasuta tellimistele lisada $0.50 saatekulu

S. EKBAUMI

LUULETUSKOGU

ÕHUMÄRGI ALL

Hind $10.— pluss saatekulu $1.75

Saadaval Vaba Eestlase talituses

ILMUS KOGUTEOS

METSAÜLIKOOL

suures formaadis, 226 lk, palju fotosid

Kaastöölised professorid: ILSE LEHISTE, IVAR IVASK, FELIX OINAS j.t. Artikleid eesti kultuurist ja muust Toimetanud HEINO SUSI

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Hind $25.— pluss saatekulu $1.50

TAIMI PROOS'i luuletuskogu

ELUKIIGEL

Saadaval VABA EESTLASE talituses

HIND $10.— + saatekulu 50 ¢

Hannes Oja

HAJUTATUD KALEVALA RAHVAS

Tähelepanekuid karjalaste saatusest järelsõja aastail

4.

1944. aasta sügisel ei olnud muid võimalusi, kui Soome pidi lunastama rindemeestele antud lubaduse neile asunduskoha andmisega. Talvesõja järgsest ajast oli asunduskohtade saajate arv laienenud kahekordseks, kuid selle hiigelülesande lahendamiseks oli olemas hea ühiskondlik valmisolek ja hakkaja valitsus.

Soome ja N. Liidu vaherahu sõlmiti 19. septembril 1944. Kohe uue valitsuse moodustamise järel alustas valitsuse komitee asustamistegevusega ja rindesõdurite abistamisega. Komitee juurde kuulus ka karjalaste esindus. Komitee esimees Veikko Vennamo oli karjalane, kuid samal ajal ka seotud sõjaaegse tegevuse tõttu rindesõdurite asustamise edendamisega.

Talvesõja kogemuste kohaselt ei antud nüüd sama lootusrikkaid lubadusi maa saamiseks kui märtsis 1940. Komitee töötas oma ülesandega aeglaselt, mida mõjutas ka vaherahujärgne eriti raske olukord Soome riiklikus elus. Euroopas peeti veel sõda, Soomeski käisid võitlused Lapis Saksa vägede vastu, samal ajal demobiliseeiti sõjaväge. Riigi tulevik oli nii sisemiselt kui ka väliselt veel selgumata. Soomlased kartsid, mis tulevik võib tuua.

Kui J. K. Paasikivi sai peaministriks, tegi ta ettepaneku, et kõigepealt tuleb asustada evakueeritud ja anda neile pool endisest põllupinnast valmis põlluna. Valitsuse esitus anti eduskunnale veebruari alul 1945. Eduskund hoidis seda veel paar kuud, mil ajal valmistati valimisteks ja valiti uusi nägusid uue poliitilise parteina kommunistid. Maaküsimus viidi kiiresti uue eduskunna poolt läbi, mis jättis arvamuse, et uus parlament suhtub soosivalt kogu küsimusse.

Küsimus oli siiski komplitseeritud, kuna maakorraldusse sekkus soome-rootslaste keelsus ja rootslaste talundid ei tahtnud loovutada maad karjalastele keele tõttu, sest rootslased tundsid ümbritseva soome keele tõttu oma rootsi keelt ohustatuna. Nii jäigi, et kui Soomes jagati maad enam kui muudes Euroopa riikides, jäid rootsikeelse Uudenmaa mõisad puutumatuks. Soomes oli 1945. aasta talvel viidud läbi maareform, mis sügavamalt kui ükski varasem seadus sel aastasajal mõjutas maaelanike olusid. See toimus veel ajal, kui muu maailm oli sõjakeerises.

Evakueeritute ja rindesõdurite asustamisse puutuva seadusega oli Soome võtnud esimese ja ühe tähtsama sammu sõjajärgse ülesehituse teele. Selle seaduse vastuvõtmine ja täitmine võinuks toimuda palju kiiremini, kui oleks piirdutud vaid evakueeritute asustamisega. Seda on arvanud ka mitmed karjalased. Kuid rindesõdureile oli lubatud sõjaaastail maad. See lubadus tuli kohe sõja järel lunastada, kuigi see tundus raskena. Kuid rindesõdurite osa oli lahutamata Soome sõjajärgsest ülesehitamisest, nagu evakueeritute maasaamine. Tegelikult karjalased ja sõdurid vaid harva võitlesid samade kalapüügikohtade pärast. Karjalastele ettenähtud maa oli lõunas, kuna rindesõdureile ettenähtud maakohad olid suuremalt osalt rajatud piirkondadesse, kuhu ei olnud karjalasi paigutatud. Evakueerituile tuli rajada põllupidamisi, majaehitamise ja kalastusvõimalusi ning krunte elamute ehitamiseks. Kui maa-ala ei olnud seotud metsaga, siis tuli luua ühismetsad. Põllupinna suurus pidi olema nii suur, et vähemalt 75% tuli normaalsele perekonnale omast majapidamisest.

Soome talupidajad loovutasid uusasunikele põllumaad 245.724 hektari, koos mitmesuguse muu maaga kokku 278.366 ha.

Mis selle asustamispoliitika realiseerimise on eriti huvitavaks teinud on, et täpsete kavade kohaselt tehti paigutamised kihelkonniti, kusjuures arvestati maasaamise tulemustega. Lõplik külaulatusega paigutusplaan valmis 1945. aasta septembris, kuna kalastajate osas 1946. aasta augustis. Alles 1946. aasta suvel oli üldine asustamine pääsenud hoogu, kuid mõned karjalased olid juba selleks ajaks ostnud omale maakohad. Ümberpaigutamine tehti nii, et ühe kihelkonna rahvas loovutatud Karjalast oli saanud elukoha ühes kihelkonnas Lõuna-Soomes.

Asustamine viidi läbi kolme aastaga. Aasta 1948 lõpuks oli veel 4% karjalastest asustamata. Küll olid 16% loobunud valitsuse maasaamise õigustest. Karjalaste evakueeritute tausta vaatlemisel on selge, et suurima osa evakueerituile moodustasid põllumajandused, kokku umbes 19.000.

Karjalaste maasoovid olid olnud põllumajanduslikud, kuna Karjala Kannasel ja Piiri-Karjalas olid enamusel olnud väiketalud ja uued põllundusalad olid isegi endisist suuremad. Maasaamisele järgnes kiire ehitustegevus, kusjuures oli suuri raskusi ehitusmaterjalide saamisega. Nii saadeti Rootsist Soome isegi pruugitud raudnaelu.

Maahankeseaduse teostamine on Soomes moodsa asustustegevuse nurgakivi. Maaküsimus ajakohastas 1800-ndate aastate lõpul maata elanike küsimuse, mis iga soomlase arvates sai 1945. aastal lõpliku lahenduse. Soomes on maad jagatud 1860—1960 aastate vahel 6,6 miljonit hektarit. Soome tuleviku seisukohalt evakueeritute ja rindesõdurite asustamine oli üks keskseid nende saatuse kujundamisel, kuna sellega lõigati ära esikohale tulnud kommunistide lubaduste võluvus, mille soome vasakpoolsed on alati oma kampaaniapunktina hoidnud. Nüüd anti maad N. Liidu poolt lahkuma sunnitud karjalastele ja sõdureile, kes olid võidelnud kommunistide vastu.

Soome suurtalude esindajad hoiatasid, et nende suurtalude jagamise tõttu kannatavat riigi elatistarvete toodang. Viimastel aastatel on vastupidi kurdetud, et praegune põllumajandus põhjustab ületoodangut, ka karjalased armastavad maad ja toodavad vilja. Mõned karjalaste talud on nüüd lõpetanud viljelemise, kuna vanad ei jaksa enam töötada ja nende tööle pole leitud jätkajaid.

Peagu pooled karjalased on leidnud tegevust muudel elualadel. Osa neist ei läinud sõjaaastate vahel tagasi Karjalasse, vaid leidsid juba enne mujal tööd. Sõjajärgseil aastail pole olnud töö saamiseks raskusi, raskem on olnud korterite saamisega. Märgatav osa karjalasist on elanud maapiirkonna läheduses. Üks osa on linnastunud; Lõuna-Soome linnadesse asus 1940-ndais aastais ca 150.000 karjalast. Helsingi kõrval on erikohtades loodud arvukaid karjalaste keskusi, kes viljelevad karjala kultuuri ja ühiskondlikku tegevust.

VIII

Kui nüüd karjalased olid paigutatud kihelkonniti Lõuna-Soome kihelkondadesse, algas uutesse ühiskondadesse sobitumine, sotsiaalne kujunemine uue keskkonna elulaadi kohaselt, kuigi karjalased ei saanud erilisi raskusi olla soomlastega. Keel, kultuuripärimus on sama, ainult usk on vene naabrusest tingituna ortodokslik.

Soome ühiskonnateadlased on alles hiljem alustanud karjalaste uude ühiskonda sulamist üksikasjalikult uurima. Detailsemate, lähedasemate sobitusprotsessi käsitlevate probleemide esitamisel tuleb osalt esile juba mõned varem kinnitust leidnud olukorra tähelepanekud ja uurimused ning artiklid.

Järgneb

Tiina Kirss esinemas tänavuses Metsaülikoolis loenguga.

Igavene armastus

Leedulane Kestutis Jokubynas, kes sündinud 1930. aastal, on viibinud aastatel 1947—54 ja 1957—68 sovjetlikes karistuslaagrites. 1977. aastast elab autor Läänes. Ajakiri KONTINENT on avaldanud tema vanglamälestusi, millest on tõlgitud alljärgnev.

Vangivalvurid, kes otsivad läbi iga uussaabuja Mordva 7.-sse laagripunkti, olid üllatunud: vangi kohvris polnud tavalist koli — rõivaid, raamatuid, tubakat, toiduaineid. Kohver oli täis kirju.

„Aleksander Raidalu, 58-1A paragraaf, 25 aastat . . ."

„Mis kirjad need on?"

„Kodust," seletas vang ainult eestlasele omase aktsendiga.

Kirjad kandsid tsensoripitsatit, osa juba ajahambast kolletunud.

„Mis sa seda prahti kaasa tassid?"

„Kas see on keelatud?"

„Võib, aga mille kuradi pärast? Kanna pekki, kanna leiba! Ei, see mees on põrunud," torisesid sadades kirjades tuhnivad valvurid.

Põhjamaalase näojoontega, sinisilmne neljakümnele lähenev eestlane Aleksander Raidalu vedas laagrist laagrisse oma ainukest vara — armsama kirju. Selle armsama kirju, keda ta enne arreteerimist vaevu tundis.

Raidalu sai iga päev kirja. Ja seda mitte ainult esimestel laagriaastatel.

Algul saavad kirju kõik: naised-pruudid on lubanud igavesti oodata. Ainult, et . . . peagi jäävad kirjad harvemaks, siis ei tule neid enam hoopis. Võimud aitavad sellele kaasa. Lahutus „rahvavaenlasest" on äärmuseni lihtsustatud: tarvitseb naisel vaid vastav avaldus kirjutada ja laagri eriosakond teatab vangile, et tal pole enam perekonda.

Mõnel juhul katkesid suhted vaikselt: kirju lihtsalt ei tulnud enam. Teised said selgitusi, õigustusi. Näiteks: mu kallis sõber, saadan viimase paki, homme abiellun. Ära pahanda!

Üks Moskva insener sai kirja, mida hämmastunult näitas tervele barakile:

„Mu kallis! Olin eile arsti juures. Ta ütles: „Teile on hädavajalik vahekord meesterahvaga, muidu ei tule teie hädadele lõppu . . ."

Selliste kirjadega lõppesid igaveseks kinnitatud truudus ja armastus.

Raidalu armastus oli teistsugune. Armastatu igapäevakirjad tulid juba kaheksa aastat. Juhtus päev vahele jääma, võis kindel olla —homme tuleb kaks.

Raidalu kogu vaba aeg kulus vastustele. Nende kirjutamiseks oli ta isegi oma kätega kokkupandava lauakese meisterdanud. Igal õhtul kirjutas ta täis kaks-kolm suurt ruudulist paberilehte. Seda teadis terve barakk. Asjatult püüdis kapten Gurjanov meest kaasa tõmmata nn. isetegevuse ringidesse või „sisekorra sektsiooni", mille liikmed pidid abistama laagri juhtkonda ning varrukal punast sidet kandma. Raidalu keeldus alati: pole aega. Gurjanov vihastas, kuid lõi lõpuks käega.

Meie narid olid kõrvuti ja mõne aasta pärast tihkasin Raidalult küsida, millest ta neis pikkades kirjades kirjutab. Ta polnud ju intellektuaal, kes suudab filosofeerida igal teemal. Raidalu seletas meeleldi: kaks kolmandikku armastusest, ülejäänu igapäevaelust.

Näitas armsama pilti: nägus noor naine, ühe Tallinna kaupluse juhataja. Kuni oli lubatud, saatis laagrisse toiduaineid, sigarette, raamatuid.

Kogu Raidalu elu kuuluski neile kirjadele ja raamatutele.

Kirjavahetust hakati piirama ja ikkagi kirjutas Raidalu iga päev, vaid ära saata sai kaks korda kuus. Õnneks võis kirju vähemalt saada piiramatult.

Raidalu oli suurepärane tisler ja sai tellimusi ka laagri personalilt. Ta suutis mööblieseme valmistada ka kõige keerukama joonise järgi. Tasuks toimetasid tellijad tema kirju tsensuurivabalt tsoonist välja.

Siis keelati pakid. Raidalu armastatu hakkas saatma raha, peites 10 ja 25 rublaseid rahatähti raamatute kaantesse. Raha oli hädavajalik, selle eest sai osta lisatoitu. Salaja, muidugi. Teed peeti tähtsaks, 30-kopikane teepakk maksis laagris kolm rubla.

Raidalul ei vedanud.

Tema all, alumisel naril magas vanempäevnik Ivan Fjodorovitsh Popov. See saksaaegne politseinik kuulutas kütüniliselt: pole oluline keda teenid! Praegu teenis ta laagri administratsiooni. Majanduslike tööde kõrval oli tema ülesandeks posti laialikandmine. Mees kontrollis kõiki kirju ja panderolle, mida polnud leidnud tsensor, selle leidis maost kavalam Popov. Raidalu raamatute kaante vahelt rändasid rublad Popovi tasku. Raha kulus teele, toiduainetele. Popov pidas pidu sealsamas, Raidalu kõrval.

Kirjadest sai Raidalu hiljem teada, kui palju talle raha oli saadetud, kuid Popovi ta pigistama ei hakanud. Naeris vaid: tühja kõhuga töötab pea paremini.

Möödus viisteist aastat. Armastus ei kustunud, kirjavahetus ei lakanud.

Uue koodeksi järele muudeti Raidalu karistusaeg kahekümne viielt viieteistkümnele aastale. Vananenud ja hallipäine, aga noorusliku südamega Raidalu postitas laagrist viimase armastuskirja. Raamatud ja isiklikud asjad kinkis neile, kes siia maha jäid. Laagrist lahkudes võttis kaasa vaid kirjad, neid oli nüüd juba kaks kohvritäit.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe lataldase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad

üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

LASTE VABA EESTLANE

SALME RAATMA

Meie tudeng

„Enam ma koju ei lähe," ütles Arvi ja selle juurde ta jäi. Ei aidanud vanaisa veenmiskatsed ega vanaema palumised.

„Eks tal ole õigus kah, kui nad seal kogu aeg tülitsevad," arvas lõpuks vanaema. Arvi vanemad kavatsesid lahku minna, sellepärast ütlesid nad teineteisele aina halvasti või siis olid tigedalt vait. Vahel tundus Arvile, nagu oleksid kodus kõik kohad kurja vaikust täis, isegi köök ja vannituba.

Vanavanemate juures võis igas nurgas endale mugava paiga leida, kuigi nende korter oli liigagi väike. „Siin ei ole ruumi ülearuse koli ja halva tuju jaoks," ütles vanaema. Arvile tehti ööseks ase välivoodile ja laual lükkas vanaisa oma ajalehed koomale, nii et ka Arvi koolivihikutele ruumi leidus.

Küll oleks nüüd tagumist tuba hädasti tarvis olnud, aga seal elas nende tudeng, see „lõpmata hea inimene". Ja temale ei saanud ometi üleöö tuba üles ütelda.

„Kust sa tead, et ta lõpmata hea on?" küsis Arvi. Ta oli seda noormeest mitu korda näinud väljast tulevat ja esikus oma suurt tshellokasti ettevaatlikult seina najale seadvat, et mantlit varna riputada. Arviga oli ta vähe rääkinud, astus enamasti kiiresti läbi elutoa oma kambrisse ning mängis seal tundide viisi ühte ja sama lugu.

„Sealt tulebki meie tudeng," teatas vanaisa akna juurest. Ta ei öelnud „üüriline" või nime järgi: Jaak Lõhmus. Vanaisale oli see noormees „meie tudeng", mis tähendas palju enamat. Lõhmuse-nimeline võis igaüks olla, aga igaüks ei olnud konservatooriumi üliõpilane, korralik, hoolas ja viisakas. Või nagu vanaema ütles: lõpmata hea inimene.

Arvi ei uskunud seda seletust. Tema oli häid ja armsaid inimesi harva kohanud. Kui oma ema ja isa teineteist ei sallinud, kuidas võisid siis võhivõõrad inimesed kellegi vastu head olla? Seda näeb ju kohe, mõtles Arvi. Ta tegi esikusse asja, kui Jaak Lõhmus sisse tuli, ja vaatas teda uurivalt.

„Kas hoiad natuke mu tshellot?" küsis noormees ja pani kasti Arvi ette püsti. „Võid ka minu tuppa viia, kui tahad," lisas ta mantlit maha võttes. Arvi tassis kasti — see polnud sugugi kerge — läbi elutoa.

„Mis siin küll sees on? Nagu tina täis," imestas ta. Jaak avas kaane ja näitas oma suurt pilli. Varsti kuulis vanapaar tagatoast naerulaginat.

„Neil seal vist nalja laialt," muheles vanaisa.

„Ma ju ütlesin kohe, et meie poiss ja Arvi on varsti suured sõbrad," kinnitas vanaema. Jälle kord oli vanaemal õigus: Arvi ja Jaak hoidsid siitpeale kokku nagu kaks takjat. Kui Arvi koolist tuli, oli esimene küsimus: „Kas Jaak on juba kodus?" Ja kui tudeng tuli, vaatas ta ringi ja küsis: „Noh, kuhu mu väike sõber jääb?"

Arvi peitis end mõnikord leentooli taha või kapi varju ja sööstis sealt üllatunud sõbrale indiaanlasekisaga vastu. Vanaema väike elutuba muutus tihti lausa lahinguväljaks. Aga see-eest istusid nad teinekord mitu tundi koolitöö kallal, sest Jaak oskas kõikide ülesannete kohta midagi erilist või põnevat jutustada, mis hästi meelde jäi. Jaagule ei olnud ükski aine igav, olgu see siis geograafia, ajalugu või matemaatika.

Mõnikord tegid nad ka koos muusikat. Jaagu toas oli nimelt üüritud klaver, sest konservatooriumis pidi igaüks vähemalt kahte pilli õppima.

„Arvi, tule saada mind klaveril," ütles Jaak lihtsalt.

„Aga ma ei oska ju!" tõrkus Arvi, kuigi oleks kangesti tahtnud klaverit proovida. Mõnele klahvile parajal ajal lüüa ei olnud tõesti raske. Mõnda nooti noodipaberile joonistada ei olnud ka mingi kunst. Arvi ei märganudki, kuidas tema proovimisest aegamööda klaveritunnid said. Varsti mängisid nad tõesti kahekesi klaveril ja tshellol lihtsaid tükke.

„Poisil on annet, ta peaks tingimata klaveritunde edasi võtma, kui ma ära lähen," ütles Jaak.

„Mis ära? Miks te ära minna tahate?" ehmus vanaisa. Kas ei olnud tudengil nende juures enam küllalt hea? Ja Arvi — kuidas võis poissi praegu üksi jätta, kui ta just nii hea sõbra oli leidnud?

Aga Jaak lootis stipendiumi saada välismaale õppima minekuks. Päris kindel see veel ei olnud, pidi lähemal ajal selguma.

„Vaene Arvi!" ohkas vanaisa, kuigi ta ka oma tudengile head edasijõudmist ja välismaastipendiumi soovis. „Kas olete Arvile sellest juba rääkinud?"

Muidugi oli Jaak rääkinud, iga päev vihjas ta sellele. „Kui ma ära lähen, jäävad kõik need noodid sinule," ütles ta. Või teinekord: „Harjuta ikka hoolega edasi, kui ma enam siin ei ole, ma pikendasin juba klaveri üürilepingut." Aga Arvi ei pööranud sellele üldse tähelepanu. Miks pidi Jaak ära minema? Tal oli ju siin väga hea olla! Siin oli üldse kõigil kõige parem koht: Arvil, vanaisal ja vanaemal ning nende tudengil. Ei, Arvi ei võtnud äraminekujuttu kuuldagi.

Aga Jaagule — hoolas ja andekas nagu ta oli — määrati tõesti oodatud stipendium. Loomulikult oli rõõm suur kõigele uuele mõeldes, mis nüüd ees ootas. Ainult Arvi pärast muutus ta süda raskeks. Kõigepealt pidi Arvi tõeks võtma, et neil tõesti lahkuda tuleb. Uue klaveriõpetaja oli Jaak talle oma kursusekaaslaste hulgast juba leidnud. Kuid alles siis, kui esimest korda selle juurde teel oldi, mõistis Arvi lõpuks, et asi on tõsine.

„Mis klaveritunde mulle veel vaja on, kui sina ära lähed," ütles ta. „Mul ei ole üldse enam midagi vaja." Jaak pidi pikalt seletama ja lõpuks noomimagi:

„Saa ometi aru! Kui ma tagasi tulen, tahame jälle koos mängida. Sa pead hoolega harjutama ja mulle kirjutama, mis sul käsil on. Arvad sa, et ma võõras linnas töötada jõuan, kui sa mulle ei kirjuta?"

„Kas sina mulle Pariisist ka ühe kirja kirjutad?" küsis Arvi ja neelatas. Ta ei võinud ju nutta. Jah, nad lubasid teineteisele sageli kirjutada. See oli küll kehv lohutus! Mis tähendab tükike paberit mõne sõnaga, kui inimest ennast ei ole! Arvi ei olnud elus veel ühtegi kirja saanud ega ise kirjutanud. „Ma ei oska kirjutada," ütles ta kõheldes. Jaak hakkas naerma. Siis olevat ülim aeg kirjutamist õppima hakata. „Küll sa näed, see on sama tore kui klaverimäng."

Üldse oskas Jaak lõbusaid asju jutustada ja tuju heaks teha, nii et lahkumismuregi kergemaks muutus. Aga kui rong ära sõitis ja Arvi vanaisaga tühjale perroonile seisma jäi, tulid siiski pisarad. Ka vanaisasa nuuskas nina kolm korda järjest ja kõvasti.

Kodus olid toad tühjad ja vaiksed, keegi ei harjutanud ei klaverit ega tshellot. See oli kole. Arvi liikus kui haige kutsikas ühest nurgast teise. Ei ta rääkinud ega tahtnud midagi teha.

„Mine mängi natuke klaverit," soovitas vanaisa. Arvi ei tahtnud tagakambri ustki lahti teha. Ta ei suutnud vaadata tühja kohta, kus harilikult Jaagu tshello oli seisnud. Kooli ei olnud vaja minna, suvisted olid just tulemas. Mitu päeva möödus Arvil poolenisti nagu unes.

Suvistepüha hommikul ärkas Arvi varakult. Midagi tundus majas teisiti. Päike paistis aknast otse tema asemele. See tuli sellest, et tagatoa uks oli pärani lahti. Arvi nägi Jaagu lauda ja laual midagi valendamas. Uskumatult vaatas ta seda tükk aega: see oli kiri paljude välismaa markidega ja punase märgiga „Express".

„Vanaisa! Vanaema!" hüüdis Arvi. See oli tõesti kiri nende tudengilt. Väga pikk ja lõbus kiri. Kui Arvi seda valjusti ette luges, katkestasid vanade naerupahvatused teda mitu korda. Tundus, nagu oleks Jaak nende kõrval istunud ja oma reisist jutustanud. Ta küsis kirjas ka, kas Arvi on juba tema laua sahtlisse vaadanud. Muidugi ei olnud. Nüüd leidis Arvi sealt karbi maiustusi, põneva raamatu ja pühadekaardi. Ja Arvi ei olnud veel mõtelnudki Jaagule kirjutada! Nüüd võttis ta asja kohe käsile, mitte minutitki ei tohtinud enam viivitada.

Sellest tuli pikk kiri. Arvi imestas isegi, kui ruttu lehekülg teise järel täis sai. Tal oli tunne, nagu ajaks ta sõbraga juttu, nagu ei lahutakski neid mitu tuhat kilomeetrit.

„Sinust saab veel kõva kirjamees," arvas vanaisa.

„Ma harjutan nüüd natuke klaverit," vastas Arvi ja pani kirja ümbrikusse, „teisipäeval on mul klaveritund."

ÕPILASNALJU

Koolipoisi õhtupalve:
— Hea Jumal! Tee nii, et London saaks Taani pealinnaks, nagu ma kirjutasin eile geograafia kontrolltöös."

☆

„Mitu poega oli Jaakobil?" küsis õpetaja usuõpetuse tunnis.
„Kaksteist."
„Kuidas olid nende nimed?"
„Vennad Jakobsonid."

☆

Isa oma arstist pojale:
„Olen landnud peaaegu varanduse, et sa arstiks saaks. Ja nüüd sa keelad mulle joomise ja suitsetamise."

☆

„Mis!" karjub isa pojale. „Sul on igal leheküljel üle kümne kirjavea!"
„Kõik mu õpetaja süü. Ta otsib vigu nagu pöörane."

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 8. oktoobril 1985 — Tuesday, October 8, 1985

Sündmuste kalender

☆ **Pühapäeval, 20. okt. kell 2.30 p.l. Tartu College'i kohvikus järvalaste „Brunch".**

☆ **Pühapäeval, 20. okt. kell 15.00 Tartu Instituudis Bernard Kangro ja Kalju Lepiku juubelite tähistamine.**

☆ **Pühapäeval, 3. nov. kell 3 p.l. Eesti Rahvusteatri esituses Veli Tali „Soovin tutvust" Castle Frank Keskkooli auditooriumis.**

☆ **Pühapäeval, 10. nov. kell 4 p.l. Tubina heliloomingu kontsert Walter Hall, Muusikafakultteedis.**

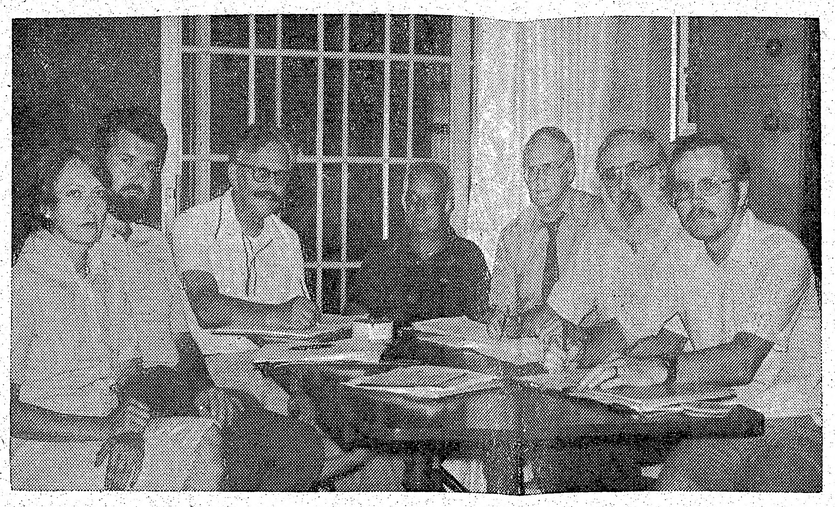

ESTO '88 USA komitee. Vasakult Lea Kiik, Endel Kaseoru, Mäido Kari, Veljo Areng, Argo Kurs, Jyri Kork ja Peeter Kiik.

wintario

3. okt. peetud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile nr. C571887, $100.000 — A9947-81, D580188, D367275, $10.000 — 466578, 882572, $1000 — 54631, $100 — 4711, $50 segijärjekorras numbrid — 889098, $10 — 984, tasuta piletiraamat — 86 ja nädala müstilise preemiavõidu — AMC Eagle Wagon — 392523.

Teadaanne

Eesti Pensionäride Klubi Torontos uue hooaja koosviibimine toimub neljap., 17. okt. kell 2 p.l. Eesti Maja suures saalis.

Juhatus

SAARNIIDU
maalid müügil
567 Roehampton Ave.
488-5895

Murdmaajooks Sunnybrook pargis

Laupäeval, 12. okt. toimuvad Sunnybrook pargis masterite klubidevahelised murdmaajooksu meistrivõistlused, millest ka individuaalselt võib osa võtta. Algus kell 2 p.l. Registreerimine kohapeal paviljonis.

Orienteerumis-võistlused Guelph'is

Tänupüha pikal nädalalõpul toimuvad Guelph'i lähedal Arkelli külas juures 1985. a. Ontario meistrivõistlused orienteerumises. Võistluste algus laupäeval, 12. okt. kell 11 homm. ja pühapäeval, 13. okt. kell 10 homm.

Teadaanne

Toronto Eesti S.S. Kalevi Suusaklubi korraline peakoosolek toimub esmaspäeval, 21. okt. s.a. algusega kell 7.30 õhtul Eesti Majas tavalise päevakorraga.

Suusaklubi juhatus

Eesti Maja on Toronto eestluse süda

(Algus lk. 1)

Organisatsioonid koraldasid suvepäevi ja raha anti Eesti Maja muretsemiseks.

Raha kogumise kõrval otsiti objekti, vaadati läbi paarkümmend ning peeti kosolekuid nende üle otsustamiseks. Eesti Maja küsimus muutus päevaküsimuseks eesti seltskonnas. Küsides enese mälestusist, kas kõik läks mugavasti, kas eestlaste kreissaagi ei kasutatud, leidis ta, et vaatamata sellele kõik lahenes sobivalt Eesti Majale. Osteti Merton tänava krunt, mis siiski tuli müüa väikese kahjuga, kui leiti praegune objekt, vana koolimaja. Sellele tehti kirjalik vähempakkumine, mis oli vaid $1000 suurem järgmisest pakkumisest.

Maja saamise järel juhtus eesti-ühiskonnas ime. Eesti Maja juhatusliikmed alustasid siselaenude aktsiooniga.

Lühikese ajaga saadi enam kui oli maja ostuks vaja: $100.000 asemel $130.000. See oli helgeim päev siinsete eestlaste elus.

Algasid remondid, juurdeehitused, mis ajal oli esimeheks mees, kes tundis ehitamist. Oli õige mees õigel kohal, nagu on ka praegune. Eesti Maja juures on olnud palju kaasaaitajaid, selle ehitas eesti ühiskond üheskoos ja tulemuseks oli Eesti Maja.

Tervituste osa avas EV aupeakonsul I. Heinsoo tõstes üles kaks põhilist küsimust: kuidas suudame hoida oma maja ja kuidas näeme Eesti Maja pikemas tuleviku perspektiivis pealekasvava noortekeskusena, leides et need küsimused vajavad meie kõigi tähelepanu.

Eesti Maja pikema ametiajaga esimees N. Valge meenutas 1. aprilli 1960, kui maja sai eestlaste omaduseks. Ta meenutas mitmesuguseid selleaegseid arvamusi eesti ajalehtedes ja soovitas,

et tänapäeval hoiame kokku selle 25-aastase „noormehe" juures, kelle käekäigust oleneb ka eesti ühiskonna elu.

Toronto soomlaste, luteri koguduste ja sõjaveteranide poolt tõi tervituse „Kanadan Suomalainen" peatoimetaja pastor Aulis Jalonen, hinnates eriti neid kes on teinud palju tööd selle kauni maja eest. Rahvuse kultuuri ja iseseisvuse hoiak on erakordse tähtsusega kui oma keele eest hoolitsetatakse. Ta soovis, et annaks Jumal, et vennasrahvas leiaks selles majas ühise keele ja meele. Hoia, Jumal, Eestit! lõpetas ta oma sõnavõtu marulise aplausi saatel.

T. E. Meeskoori esimees H. Paara meenutas, et TEM oli esimene,

kes pidas harjutuse Eesti Majas 5. aprillil 1960.

T. E. Segakoori esimees A. Kelder tõi esile segakoori kokkusulamise Eesti Majaga.

Eesti gaidide ja skautide malevate poolt tervitas Anne-Mai Kaunismaa, rõhutades Eesti Maja ja eesti nooruse vahekorda, kellele Eesti Maja on olnud teiseks koduks alates lasteaiast kuni pulmapeoni. Noorte kingitus Eesti Majale on, et nad veel kaua Eesti Maja edasi kannaksid. Eesti Maja on Toronto eestluse süda.

Kirjalikud tervitused olid saatnud

Stokholmi Eesti Maja koos lillekõrviga,

Eesti Lauljate Liit Põhja-Ameerikas, Maakondlik Esinduskogu, „Estonia" orkester, ja Eesti Maleklubi, Eesti Kunstnike Koondis Torontos ja TE Selts, mis loeti ette teadustaja Anne Keelmani poolt.

Järgnevas muusikalises osas laulis sopran Õnne Laikve Miina Härma „Kui sa tuled too mul lilli", O. Merikanto „Päikesepaistel" ja F. Lehari „Sind armastan", klaveril saatis Asta Ballstadt. Lisapalaks valsimeloodia. Teisena bariton Andres Raudsepp laulis C. Kreegi „Lauliku omaksed" ja H. Meri „Kalurite laulu" sama pianisti saatel.

Aktus lõppes abiesimehe A. Sepa lõpusõnadega, tänades õhtule kaasaaitajaid ja külalisi. Ta leidis et Eesti Maja peab olema ja on meie rahvuslikuks kantsiks. Siin peab olema eesti meel ja eesti keel.

Kõik eestlased koondugu Eesti Maja ümber, kõigi tuge on tarvis. Eesti Maja peab püsima nii kaua kui hakkavad sini-must-valged lipud jälle kodumaal lehvima

ja lõpetas L. Koidula sõnadega „Eesti muld ja eesti süda, kes neid suudab lahutada", misjärel aktus lõppes Eesti hümniga.

Järgnevas seltskondlikus osas mängis V. Gustavsoni orkester ja A. Raudsepp laulis orkestri saatel kergemaid laule oma repertuaarist, mõnda neist ise kitarril saates ja kutsus siis „Kalurineius" kogu rahva kaasa laulma. Lõpetas oma laulude tsükli „Leegionäride marsiga".

Sügishooaega avanud Eesti Maja juubelipidu tõi elu pärast suvist vaheaega Eesti Majja ja näitas kujukalt selle otstarvet siinses ühiskonnas olla teiseks koduks ühiskondlikult mõtlevaile ja tundvaile eestlastele.

Kantsler ei nõustunud partei keelustamisega

BONN — Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Kohl ütles, et Lääne-Saksamaad ei saa pidada süüaluseks vihast täidetud protesteerijate poolt, kes neli päeva mässasid Frankfurtis ja teistes suuremates linnades. Kuid ta lükkas tagasi politsei nõudmise uusnatside partei keelustamiseks, kelle kohtumine põhjustas protestide ja vägivallategude ahela. Kantsler Kohl ütles, et põhimõtteliselt ta ei kiida heaks parteide keelustamist. See partei on grupp eilse päeva inimesi ilma poliitilise tähelepanuta, kui arvestada valimiste tulemusega.

LÕIKUSTÄNUPÜHAKS OSTKE MEILT

suitsukalkuneid, suitsusinke ja verivorste

Helistage 425-0450

VIKING FOODS & IMPORTS

133 LAIRD DRIVE, TORONTO, ONTARIO M4S 3V5

Talvised lahtiolekuajad alates 12. oktoobrist

esmaspäeviti suletud, teisipäevast—neljapäevani 8—6, reedel 8—7, laupäeviti 8—4

Sõjakurjategijate karistamine tuleviku hoiatuseks

Inglased otsustasid lõpetada sõjakurjategijate tagaotsimise aastal 1948

OTTAWA — Inglise valitsus ja tema Briti Maailmariigi liitlased, kaasaarvatud Kanada, otsustasid aastal 1948 lõpetada natsi sõjakurjategijate tagaotsimise ja karistamise, selgub Inglise valitsuse salajasest dokumendist.

Dokument näitab, et 1948. aastal üks inglise komitee, mille liikmeks oli selleaegne peaminister Clement Attlee, võttis vastu seisukoha, et ühtki kohut ei peeta natsismis süüdistatude üle pärast 31. augusti 1948. Inglased soovitasid oma liitlastel sama teha.

Dokument näitab, et kolm aastat pärast sõja lõppu maailmariigi juhid tahtsid meeleheitlikult jätta sõda seljataha ja kontsentreerida oma probleemid alanud külmale sõjale.

„Sõjakurjategijate karistamine on rohkem tulevaste generatsioonide hoiatamiseks kui iga süüdioleva indiviidi väljaotsimiseks", öeldakse salajases telegrammis, mis saadetud 13. juulil 1948 British Commonwealth Relations Office poolt seitsmele liitlasriigile.

1000 USA eestlast Austraaliasse

ESTO '88 USA komitee astus kokku

ESTO '88 USA komitee avakoosolek toimus augusti lõpu poole Baltimores. USA komitee esimeheks on ERKÜ poolt juba kinnitatud Peeter Kiik, aktiivne noorema põlvkonna mees, kes oli ESTO '76 Baltimore majutuse üldkorraldaja, Esto '80 USA komitee esimees ja praegune ülemaailmse Eesti Kesknõukogu sekretär.

ESTO '88 USA komitee astus kokku järgmises koosseisus: aseesimehed — Jyri Kork (reklaam), Mäido Kari (välissuhted), Veljo Areng (majandus), Jaan Born (graafika), Virko Keder (majutus), Argo Kurs (info) ja Ado Valge (koorid, sport). Komitee peasekretäriks on Lea Kiik ja laekuriks Endel Kaseoru.

Kõik toimkonna liikmed olid täie jõuga rakendatud Baltimores toimunud ESTO '76 peatoimkonnas, kui ‚noorema generatsiooni' hoogsamad jõud. Samuti lõid nad kaasa USA eestlaskonna osavõtu organiseerimisele nii ESTO '80 puhul ühislennu korraldamisel Rootsi kui ka ESTO '84 puhul Kanadasse.

Oli sümboolne, et komitee asutamise koosolekust võttis pealtvaatajana (sõnaõigusega) osa ka Toomas Metsala, ESTO '84 peakomitee esimees, kes teatavasti asub organiseerima ka ESTO '88 Kanada komiteed. Kõik eelnenu tõotab tagada, et ESTO '88 Austraalias on seatud õigesse globaalsesse perspektiivi.

USA komitee võttis oma sihiks algusest peale: USA'st kunstiküpse esinejaskonna maksimaalne viimine ESTO '88-le Austraaliasse. See hõlmaks eriti rahvatantsijaid, võimlejaid, lauljaid, noortaidureid, kunstnikke, kanneldajaid, kuid ka teatreid ja sportlasi.

Tegevuskavas on ühisreisi korraldamine, ringreisid, hotellid ja võimalikud vahepeatused (Havai, Tahiti või Fidzhi) umbes tuhandele USA eestlasele.

USA komitee korraldab ka Miss ESTO '88 valimise ja kroonimise balli 1988. aastal Baltimores. Komitee esimene informatsiooni lendleht Austraalia lennu ja ESTO '88 kohta ilmub trükist oktoobris ning saadetakse kirja teel välja vähemalt kuue kuni kaheksa tuhandele eestlasele USA's. Komitee postiaadress on: ESTO '88, USA Komitee, 2208 Chilham Road, Baltimore, MD 21209.

Afganistani võitlused raugenud

ISLAMABAD — Verised kuu aega kestnud võitlused N. Liidu ja afgaani partisanide vahel Pakistani piiri läheduses näivad hetkeks olevat raugenud, teatati partisanide allikaist.

Kommunistlikud üksused hakkasid sealsest piirkonnast Paktia provintsi Lezha külast lahkuma Khosti garnisonilinna, mis asub 20 km kaugusel piirist.

Väsinud partisanid hakkasid saabuma Pakistani pärast oma positsioonide kaitsmist, millega taheti nende varustusliine läbi murda ja kaitsepositsioone hävitada. Ofensiiv oli verisemaid Afganistani kuueaastases sõjas,

kus mõlemad pooled kaevusid positsioonisõjaks selle asemel, et juhuslikku laadi kokkupõrgetes võidelda.

Partisanid ütlesid, et vähemalt 180 partisani ja 56 tsiviilisikut said surma võitlusis ja 550 sõdurit ja tsiviilisikut haavata. Partisanid väidavad, et kommunistide kaotused olid 617 afgaani ja N. Liidu sõdurit ning üle tuhande haavatu.

Gorbatshov...

(Algus lk. 1)

Gorbatshovi ettepanek tuli Prantsusmaale ja Inglismaale üllatusena. Mõned relvastuse kontrolli eksperdid Washingtonis arvavad, et Gorbatshovi ettepanek võivat edutada relvastuse kontrolli Euroopas,

aga samas võivat venelaste ettepanek olla USA ja tema lääneliitlaste vahekordade lõhestamiseks.

Lääne ajakirjandus on Gorbatshovi Pariisi külaskäigule andnud väga rohket ja positiivset tähelepanu. Ajakirjanik Youis Witznitzer on selle kokku võtnud sõnadega: Nimetatagu seda propagandaks, avalike suhete esitamiseoskuseks või näitlejaslikuks mänguks oli N. Liidu juhi esinemine Prantsusmaal pimestav. Pärast sellist esinemist ja mitmeid relvastuse vähendamise ettepanekuid on läänemaailma juhtidel raskem reageerida Gorbatshovile kui poliitilisele vastasele.

Gorbatshov manööverdas välja Ronald Reagani, pakkudes talle ettepaneku,

mida USA president ei oodanud ega soovinudki, kuid ei saa sellest lihtsalt keelduda.

Samal nädalal Gorbatshov viis segadusse Prantsuse presidendi Francois Mitterrandi, tehes talle pakkumise, mille see leidis samasuguselt tülika.

Olles teinud USA'le ettepaneku 50% ulatuses strateegiliste tuumarelvade vähendamiseks ja tähtede sõja väljaarendamise keelustamiseks, Gorbatshov pakkus Prantsusmaale ja kirjalikult ka Margaret Thatcherile otseseid läbirääkimisi N. Liidu, Prantsusmaa ja Inglismaa keskulatusega rakettide üle.

Siiani on N. Liit arvestanud Prantsusmaal ja Inglismaal olevad raketid kui osa USA arsenalist.

Pariis ja London väitsid, et nende strateegilised üksused olid „iseseisvad"

ega kuulunud kahe suurvõimu vahelistesse läbirääkimistesse relvastuse kontrolli üle.

Arvatakse, et Gorbatshov suutis oma 72-tunnise läbirääkimiste ajal kiilu ajada Prantsusmaa ja USA vahele, ükskõik kui ettevalmistunud Prantsusmaa selleks oli ja kui palju nad mõtlesid, et nad on kaitsud selle vastu. Teiseks Gorbatshov võibolla ei võitnud just südameid ja meeli poliitikuil, nagu Mitterrand, aga ta vaba, spontaanne esinemine televisioonis ja hiljem pressikonverentsil jätsid prantslastele tugeva mõjutuse.

Ta vastas tunni aja jooksul lääne ajakirjanikele, puudutades iga võimalikku ala, millest mõned polnud talle meeldivad.

Ta rääkis ilma märkmeteta, ei küsinud kelleltki nõu ja kordagi ei kaotanud oma huumorimeelt.

Sel kõigil oli nii palju mõju, et palees näis Mitterrand puine ja oli see, kes rääkis „detentest" ning oli nõus tuleval suvel Moskvat külastama, taastades faktiliselt, kuigi mitte vormiliselt perioodiliste Prantsuse—N. Liidu konverentside seeria. Nii suutis Gorbatshov näidata end hea pragmaatilise individualistina rohkem kui partei ideoloogina, nõrgendades sellega lääne võrdlemisi kompkatset üksmeelt N. Liiduga suhtlemisel. Ta valis oskuslikult Prantsusmaa selleks, kellega nagu ühisrinde kujundas USA tähtede sõja, aga sellega ka muude strateegiliste küsimuste vastu.